

แผนการใช้ที่ดิน ตำบลหนองพันจันทร์

อำเภอบ้านฉา จังหวัดราชบุรี

กันยายน 2567

สถานีพัฒนาที่ดินราชบุรี
สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 10
กรมพัฒนาที่ดิน
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

คำนำ

การจัดทำแผนการใช้ที่ดินดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 72 (1) ที่ได้บัญญัติให้มีการวางแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยแผนการใช้ที่ดินตำบลหนองพันจันทร์ อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี ได้นำแนวคิดของ องค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations: FAO) และ โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Programme: UNEP) มาปรับใช้ คือ ความเหมาะสมทางกายภาพ ความเหมาะสมทางเศรษฐกิจ การยอมรับจากสังคม การสร้างความยั่งยืนให้สิ่งแวดล้อม และเสนอทางเลือกการใช้ที่ดิน ร่วมกับวิธีการที่จำเป็นอื่น ๆ เช่น กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA) การประเมินคุณภาพที่ดิน เป็นต้น

กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดินร่วมกับสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต (สพข.) และสถานีพัฒนาที่ดิน (สพด.) ในการดำเนินงานวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล โดยพิจารณาภาพรวมของสภาพปัญหาในด้านต่างๆ ทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคมวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลนำไปสู่การวางแผนการใช้ที่ดิน ที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ในการระบุปัญหาความต้องการของเกษตรกรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งนี้ สพด. ได้จัดทำแผนกิจกรรม/โครงการเพื่อขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดินให้เป็นรูปธรรมเพื่อให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีการใช้ที่ดินอย่างถูกต้องเหมาะสม รักษาสภาพแวดล้อม และอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

สถานีพัฒนาที่ดินราชบุรี

กันยายน 2567

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญตาราง	ง
สารบัญรูป	จ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน	1-1
1.2 หลักการและเหตุผล	1-1
1.3 วัตถุประสงค์	1-1
1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน	1-2
1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน	1-2
1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล	1-3
บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป	
2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	2-1
2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง	2-1
2.3 สภาพภูมิประเทศ	2-2
2.4 สภาพภูมิอากาศ	2-2
2.5 สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน	2-4
2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม	2-9
บทที่ 3 สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ	
3.1 ทรัพยากรป่าไม้	3-1
3.2 ทรัพยากรน้ำ	3-2
3.3 ทรัพยากรดิน	3-2
บทที่ 4 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA)	
4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)	4-1
4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน	4-4
บทที่ 5 การประเมินคุณภาพที่ดิน	
5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ	5-1
5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล	5-2

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน	5-2
บทที่ 6 แผนการใช้ที่ดิน	
6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	6-1
6.2 เขตการใช้ที่ดิน	6-2
บทที่ 7 การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน	
7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน	7-1
7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน	7-1
7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น	7-3
7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	7-3
เอกสารอ้างอิง	8-1

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2-1	สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดราชบุรี (พ.ศ. 2537-2566)	2-3
2-2	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลหนองพันจันทร์ อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี	2-5
2-3	จำนวนประชากรและครัวเรือนตำบลหนองพันจันทร์ อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี	2-9
2-4	จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตรตำบลหนองพันจันทร์ อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี	2-10
2-5	รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือนตำบลหนองพันจันทร์ อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี	2-11
3-1	สมบัติดิน ตำบลหนองพันจันทร์ อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี	3-4
5-1	ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน	5-2
5-2	ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลหนองพันจันทร์ อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี	5-3
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลหนองพันจันทร์ อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี	6-5
7-1	กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2568-2572	7-6
7-2	สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน	7-10
7-3	เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ ตำบลหนองพันจันทร์ อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี แผน 5 ปี (พ.ศ. 2568-2572)	7-11

สารบัญญรูป

รูปที่		หน้า
1-1	ขั้นตอนการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	1-4
2-1	ที่ตั้งและอาณาเขตตำบลหนองพันจันทร์ อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี	2-1
2-2	สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดราชบุรี	2-4
2-3	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลหนองพันจันทร์ อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี	2-8
3-1	แผนที่ทรัพยากรดิน ตำบลหนองพันจันทร์ อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี	3-5
4-1	การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลหนองพันจันทร์ อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี	4-3
4-2	ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลหนองพันจันทร์ อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี	4-5
6-1	แผนการใช้ที่ดิน ตำบลหนองพันจันทร์ อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี	6-7
7-1	การชะล้างพังทลายของดินในเขตการใช้ที่ดินตำบลหนองพันจันทร์ อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี	7-5

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 72 รัฐพึงดำเนินการเกี่ยวกับที่ดิน ทรัพยากรน้ำ และพลังงาน ดังต่อไปนี้

(1)วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศ ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และศักยภาพของที่ดิน ตามหลักการอย่างยั่งยืน...

1.2 หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันกรมพัฒนาที่ดินได้ดำเนินการวางแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศเรียบร้อยแล้ว ซึ่งเป็นการวางกรอบเชิงนโยบายมุ่งเน้นการพัฒนาด้านการเกษตรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนและในขณะเดียวกันต้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการรักษาคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม แต่ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินในระดับพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและรักษาฐานการผลิตด้านทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนตลอดห่วงโซ่อุปทาน แผนการใช้ที่ดินระดับตำบลจึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานดังกล่าว

ทั้งนี้กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) เพื่อให้ บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ “เป็นองค์การอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นในการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วย ชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดดินที่มีมูลค่าสูงไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด ซึ่งบริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ร้อยละของแผน การใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั่วประเทศ ภายใน ปี 2570 (ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

1.3 วัตถุประสงค์

1.3.1 เพื่อรักษาเสถียรภาพของทรัพยากรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนภายใต้การพัฒนาด้านต่าง ๆ ของตำบล

1.3.2 เพื่อให้การใช้ที่ดินมีผลตอบแทนสูงสุดต่อหน่วยเนื้อที่อย่างยั่งยืน

1.3.3 เพื่อให้เกิดการกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น และอยู่บนหลักการของโมเดลเศรษฐกิจ BCG (Bio – Circular – Green Economy: BCG Model)

1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน

1.4.1 ระยะเวลา 1 ตุลาคม 2566–30 กันยายน 2567

1.4.2 สถานที่ ตำบลหนองพันจันทร์ อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี

1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.5.1 รวบรวมข้อมูลปฐมภูมิและทรัพยากรภูมิ ประกอบด้วย

1) ด้านกายภาพ ได้แก่ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ภูมิอากาศ สภาพการใช้ที่ดิน เขตป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

2) ด้านเศรษฐกิจและสังคม เช่น การถือครองที่ดิน ลักษณะทางเศรษฐกิจของตำบล จำนวนประชากร เป็นต้น

3) ด้านนโยบายและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ยุทธศาสตร์ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ยุทธศาสตร์ภาค แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ แผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลตำบลหรือ องค์การบริหารส่วนตำบล

1.5.2 จัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA) เพื่อรับฟังความคิดเห็น ประเด็นปัญหา ความต้องการด้านต่าง ๆ ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและเกษตรกรในตำบล

1.5.3 ประเมินคุณภาพของที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกที่มีมูลค่าของตำบล

1.5.4 สังเคราะห์ข้อมูลจากข้อ 1.5.1 ถึง 1.5.3 เพื่อใช้ประกอบการวางแผนการใช้ที่ดิน

1.5.5 กำหนด (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

1.5.6 รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อ (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น

1.5.7 ปรับปรุง (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินฉบับสมบูรณ์

1.5.8 นำแผนการใช้ที่ดินเข้าสู่คณะทำงานวิชาการของเขตฯ เพื่อตรวจสอบความครบถ้วน/สมบูรณ์ของเนื้อหาและองค์ประกอบ

1.5.9 เผยแพร่แผนการใช้ที่ดินเพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนการดำเนินงาน ประกอบด้วย

1) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น นำแผนการใช้ที่ดินที่จัดทำขึ้นไปประกอบการจัดทำแผนการพัฒนาของตำบล เพื่อนำไปสู่การของบประมาณที่มีความสอดคล้องกับศักยภาพด้านการผลิตและสถานภาพของทรัพยากรของตำบล

2) กรมพัฒนาที่ดิน โดยสถานีพัฒนาที่ดิน กำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขตและสามารถใช้ประกอบการของบประมาณในพื้นที่อย่างมีหลักการและเป็นที่ยอมรับ

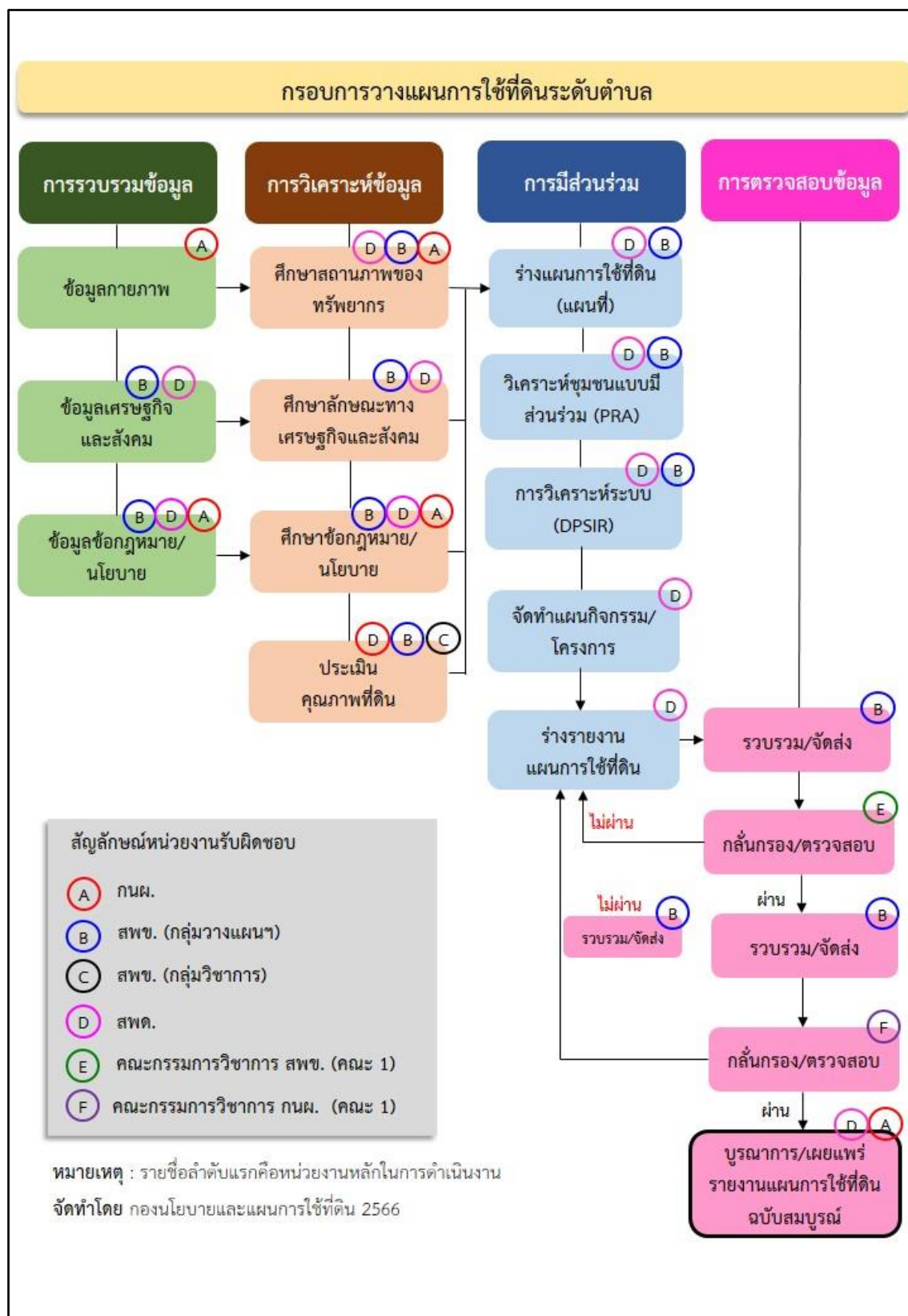

3) หน่วยงานราชการอื่น ๆ สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขต

จากขั้นตอนที่กล่าวข้างต้น สามารถจัดทำกรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับแสดงดังรูปที่ 1-1

1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล

“ประชาชนสุขสวัสดี เกษตรก้าวไกล น้ำใจสามัคคี คนดี หนองพันจันทร์”
(องค์การบริหารส่วนตำบลหนองพันจันทร์, 2566)

รูปที่ 1-1 กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

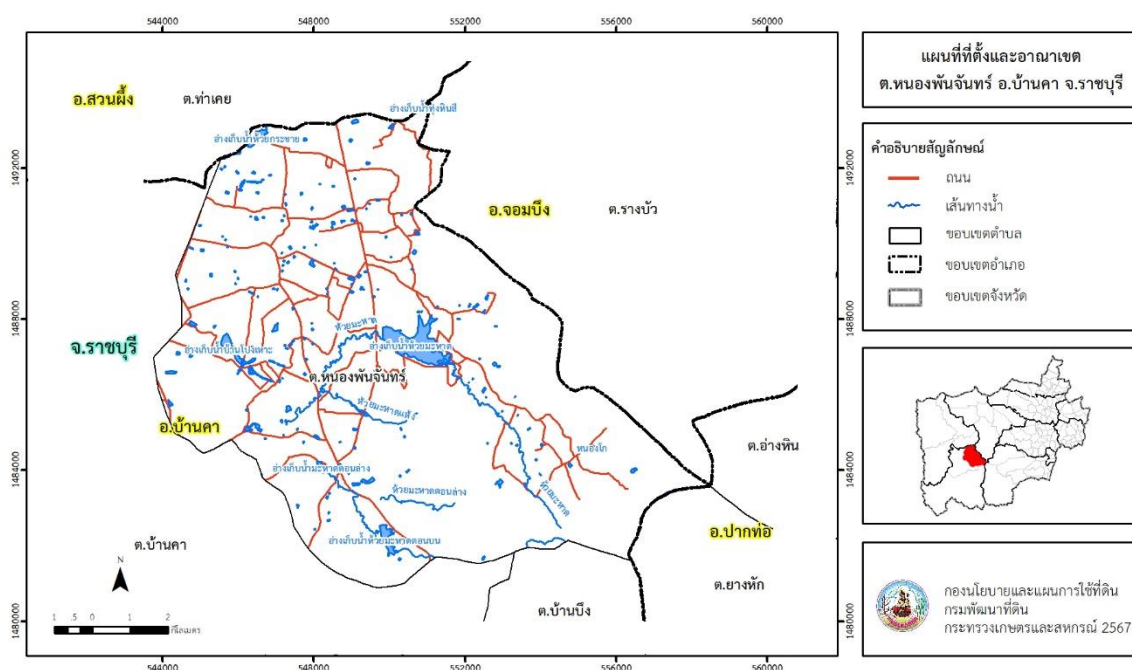
บทที่ 2

ข้อมูลทั่วไป

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลหนองพันจันทร์ อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของอำเภอบ้านคา มีพื้นที่ประมาณ 104.95 ตารางกิโลเมตร หรือ 65,592 ไร่ โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้ (รูปที่ 2-1)

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลท่าเคย อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลบ้านคา ตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านคา ตำบลยางหัก
		ตำบลอ่างหิน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลรางบัว อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลบ้านคา อำเภอบ้านบึง จังหวัดราชบุรี

รูปที่ 2-1 ที่ตั้งและอาณาเขตตำบลหนองพันจันทร์ อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี

2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง

ตำบลหนองพันจันทร์ อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี แบ่งส่วนการปกครองออกเป็น 11 หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านทุ่งมะลิคร้อ	หมู่ที่ 7 บ้านหนองธง
หมู่ที่ 2 บ้านหนองโก	หมู่ที่ 8 บ้านหนองตาเล็ก
หมู่ที่ 3 บ้านช่องลาภ	หมู่ที่ 9 บ้านทุ่งหมูปลอย
หมู่ที่ 4 บ้านหนองจอกบน	หมู่ที่ 10 บ้านทุ่งตาลับ
หมู่ที่ 5 บ้านหนองจอก	หมู่ที่ 11 บ้านทุ่งมะลิคร้อเหนือ
หมู่ที่ 6 บ้านหนองพันจันทร์	

2.3 สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะพื้นที่ทั่วไปส่วนใหญ่เป็นที่ดอน มีสภาพพื้นที่ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ ลูกคลื่นลอนลาด ลูกคลื่นลอนชัน เนินเขา และพื้นที่สูงชันเป็นพื้นที่ที่มีความสูงประมาณ 200-500 เมตรจากระดับทะเลปานกลางมีคลองธรรมชาติ คลองขุด คลองชลประทานไหลผ่านที่สำคัญ เช่น ห้วยกระชาย ห้วยมะหาด

2.4 สภาพภูมิอากาศ

จากการศึกษาสถิติภูมิอากาศคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2537-2566) พบว่า ตำบลหนองพันจันทร์ อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี มีรายละเอียดดังนี้

2.4.1 อุณหภูมิ

มีอุณหภูมิโดยเฉลี่ยทั้งปี 27.7 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 36.3 องศาเซลเซียส ในเดือนเมษายน และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 20.5 องศาเซลเซียส ในเดือนมกราคม

2.4.2 ปริมาณน้ำฝน

มีปริมาณน้ำฝนรวมทั้งปี 1,139.3 มิลลิเมตร มีฝนตกประมาณ 123 วัน เดือนที่มีฝนตกมากที่สุดในเดือนตุลาคม มีปริมาณฝน 232.5 มิลลิเมตร และมีฝนตกประมาณ 17 วัน

2.4.3 สมดุลน้ำเพื่อการเกษตร

จากข้อมูลสถิติภูมิอากาศในคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2537-2566) ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดราชบุรี ได้นำมาวิเคราะห์สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์หาช่วงฤดูกาลเพาะปลูกพืช ตลอดจนช่วงระยะเวลาที่พืชเสี่ยงต่อการขาดน้ำ ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ คือ ปริมาณน้ำฝน และศักยภาพการคายระเหยน้ำอ้างอิง (ET_o) ซึ่งคำนวณด้วยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0 โดยใช้สมการ Penman-Monteith สามารถสรุปสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตรในเขตอาศัยน้ำฝนได้ดังนี้

ช่วงที่เหมาะสมต่อการปลูกพืช เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดิน และการคายน้ำของพืช เป็นช่วงที่ดินมีความชุ่มชื้นพอเหมาะต่อการเพาะปลูกพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ปลายเดือนเมษายนถึงปลายเดือนพฤศจิกายน

ช่วงที่มีน้ำมากเกินพอ เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่าการระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนพฤศจิกายน

ช่วงขาดน้ำ เป็นช่วงฤดูแล้งที่ค่าปริมาณน้ำฝนน้อยกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งพืชอาจเสียหายจากการขาดแคลนน้ำได้ ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ปลายเดือนพฤศจิกายนถึงปลายเดือนเมษายน (ตารางที่ 2-1 และรูปที่ 2-2)

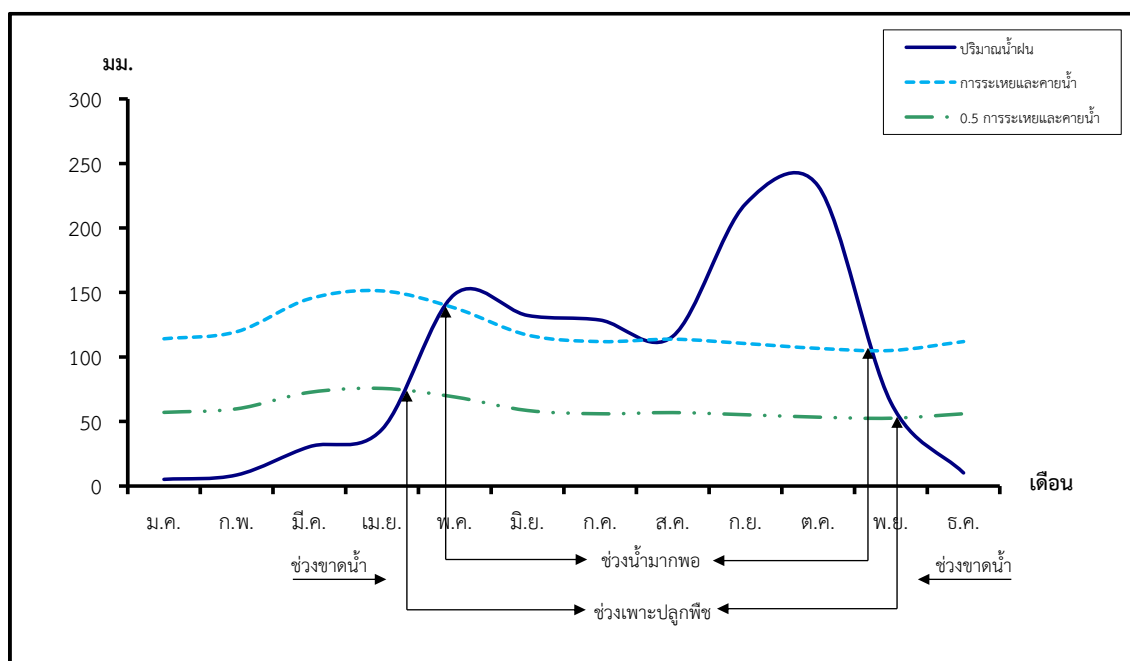
ตารางที่ 2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดราชบุรี¹

เดือน	อุณหภูมิ (°ซ.)			ความชื้นสัมพัทธ์ (%)	ปริมาณน้ำฝน (มม.)	จำนวนวันที่ฝนตก (วัน)	ศักยภาพการคายระเหยน้ำ ² (มม.)	ปริมาณฝนใช้การ ² (มม.)
	ต่ำสุด	สูงสุด	เฉลี่ย	(%)	(มม.)	(วัน)	(มม.)	(มม.)
ม.ค.	20.5	31.8	25.5	72.0	5.1	1.5	114.1	5.1
ก.พ.	22.0	33.8	27.2	73.0	8.5	1.5	119.6	8.4
มี.ค.	23.9	35.3	28.8	74.0	30.4	3.4	145.1	28.9
เม.ย.	25.2	36.3	29.7	74.0	43.9	5.1	151.2	40.8
พ.ค.	25.7	35.2	29.3	79.0	148.7	15.1	138.0	113.3
มิ.ย.	25.4	34.1	28.7	80.0	132.2	15.8	117.0	104.2
ก.ค.	25.1	33.3	28.2	80.0	128.6	17.9	111.9	102.1
ส.ค.	25.0	33.3	28.1	80.0	116.0	17.6	113.8	94.5
ก.ย.	24.9	33.0	27.8	83.0	218.6	19.7	110.4	142.1
ต.ค.	24.7	31.9	27.3	86.0	232.5	17.7	106.6	146.0
พ.ย.	23.4	31.4	26.6	81.0	64.7	6.6	105.0	58.0
ธ.ค.	21.3	30.9	25.4	74.0	10.1	1.9	111.9	9.9
เฉลี่ย	23.9	33.4	27.7	78.0	-	-	-	-
รวม	-	-	-	-	1,139.3	123.8	1,444.5	853.3

หมายเหตุ : ¹เป็นสถานีตรวจอากาศที่ใกล้พื้นที่ตำบลมากที่สุด

²จากการคำนวณโดยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0

ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา (2567)

รูปที่ 2-2 สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดราชบุรี

2.5 สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบัน

จากฐานข้อมูลของกองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน (2566) พบว่าสภาพการใช้ที่ดิน ตำบลหนองพันจันทร์ อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี ซึ่งสำรวจโดยกลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน ประกอบด้วยประเภทการใช้ที่ดินต่าง ๆ ดังนี้

2.5.1 พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 3,052 ไร่ หรือร้อยละ 4.64 ของเนื้อที่ตำบล

2.5.2 พื้นที่เกษตรกรรม มีเนื้อที่ 45,793 ไร่ หรือร้อยละ 69.83 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย การใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตรกรรมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- 1) พื้นที่นา มีเนื้อที่ 2 ไร่ หรือร้อยละ - ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ นาข้าว
- 2) พืชไร่ มีเนื้อที่ 30,685 ไร่ หรือร้อยละ 46.77 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ สับปะรด อ้อย ไร่ร้าง
- 3) ไม้ยืนต้น มีเนื้อที่ 9,572 ไร่ หรือร้อยละ 14.60 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ยูคาลิปตัส
- 4) ไม้ผล มีเนื้อที่ 4,283 ไร่ หรือร้อยละ 6.56 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ มะม่วง ฝรั่ง มะพร้าว
- 5) พืชสวน มีเนื้อที่ 884 ไร่ หรือร้อยละ 1.35 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ พืชผัก พืชสวน ไร่ร้าง/เสื่อมโทรม ไม้ดอก ไม้ประดับ

6) พืชหญ้าเลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ 367 ไร่ หรือร้อยละ 0.55 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ โรงเรือนเลี้ยงสัตว์ปีก พืชหญ้าเลี้ยงสัตว์ โรงเรือนเลี้ยงสุกร

2.5.3 พื้นที่ป่าไม้ มีเนื้อที่ 12,643 ไร่ หรือร้อยละ 19.27 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ป่าผลัดใบ สมบูรณ์ ป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู

2.5.4 พื้นที่แหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 2,391 ไร่ หรือร้อยละ 3.65 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ อ่างเก็บน้ำ บ่อน้ำในไร่นา แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง

2.5.5 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มีเนื้อที่ 1,713 ไร่ หรือร้อยละ 2.61 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ พืชหญ้าสลับไม้ พุ่ม/ไม้ละเมาะ เหมืองเก่า บ่อขุดเก่า พื้นที่ลุ่ม

ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดินตำบลหนองพันจันทร์ อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
U	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	3,052	4.64
U101	ตัวเมืองและย่านการค้า	3	-
U201	หมู่บ้านบนพื้นราบ	2,269	3.46
U301	สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ	290	0.44
U405	ถนน	223	0.34
U502	โรงงานอุตสาหกรรม	199	0.30
U601	สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ	3	-
U602	รีสอร์ท โรงแรม เกสต์เฮาส์	58	0.09
U605	สถานบริการน้ำมัน	7	0.01
A	พื้นที่เกษตรกรรม	45,793	69.83
A101	นาข้าว	2	-
A200	ไร่ร้าง	526	0.80
A202	ข้าวโพด	8	0.01
A203	อ้อย	6,326	9.64
A203/A205	อ้อย/สับปะรด	159	0.24
A204	มันสำปะหลัง	289	0.44
A205	สับปะรด	23,290	35.51
A205/A302	สับปะรด/ยางพารา	15	0.02

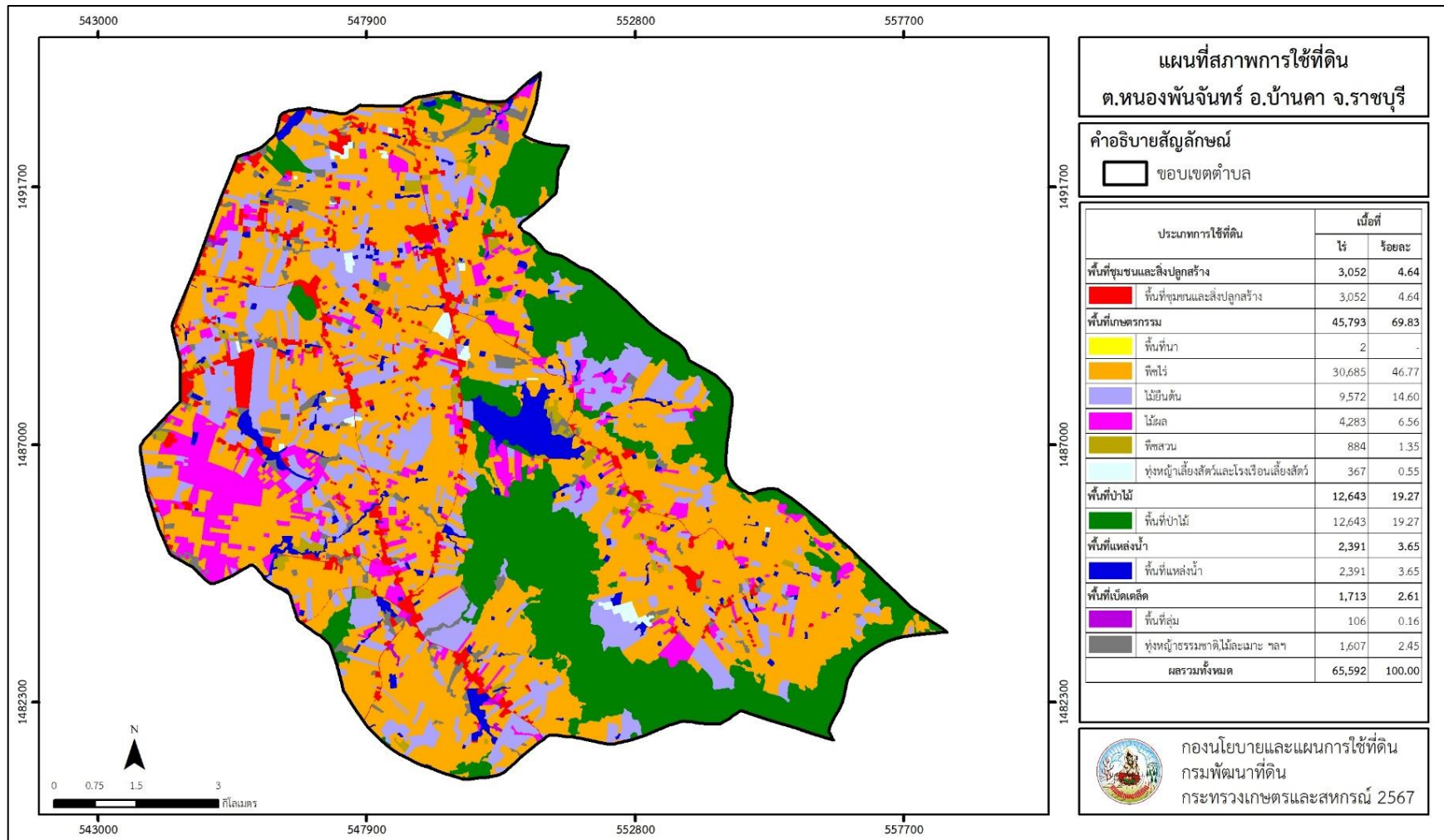
ตารางที่ 2-2 (ต่อ)

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
A205/A304	สับปะรด/ยูคาลิปตัส	53	0.08
A205/A405	สับปะรด/มะพร้าว	6	0.01
A205/A407	สับปะรด/มะม่วง	13	0.02
A301	ไม้ยืนต้นผสม	199	0.30
A302	ยางพารา	5,187	7.91
A303	ปาล์มน้ำมัน	1,812	2.76
A304	ยูคาลิปตัส	1,092	1.67
A304/A307	ยูคาลิปตัส/สนประดิพัทธ์	22	0.03
A305	สัก	156	0.24
A306	สะเดา	31	0.05
A307	สนประดิพัทธ์	912	1.39
A315	ไม้ปลูกเพื่อการค้า	38	0.06
A400	ไม้ผลร้าง/เลื่อมโทรม	536	0.82
A401	ไม้ผลผสม	1,518	2.31
A405	มะพร้าว	62	0.10
A405/A411	มะพร้าว/กล้วย	26	0.04
A407	มะม่วง	1,845	2.81
A410	น้อยหน่า	11	0.02
A411	กล้วย	49	0.08
A412	มะขาม	11	0.02
A413	ลำไย	30	0.05
A414	ฝรั่ง	98	0.15
A414/A416	ฝรั่ง/ขนุน	4	0.01
A416	ขนุน	30	0.05
A418	ชมพู	2	-
A422	มะนาว	39	0.06
A424	มะขามเทศ	5	0.01
A426	แก้วมังกร	5	0.01

ตารางที่ 2-2 (ต่อ)

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
A427	ส้มโอ	12	0.02
A500	พืชสวนร้าง/เสื่อมโทรม	40	0.06
A502	พืชผัก	810	1.24
A515	เห็ด	15	0.02
A701	ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	55	0.08
A702	โรงเรือนเลี้ยงโค กระบือ และม้า	5	0.01
A703	โรงเรือนเลี้ยงสัตว์ปีก	265	0.40
A704	โรงเรือนเลี้ยงสุกร	42	0.06
F	พื้นที่ป่าไม้	12,643	19.27
F200	ป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู	1,072	1.63
F201	ป่าผลัดใบสมบูรณ์	11,571	17.64
M	พื้นที่เบ็ดเตล็ด	1,713	2.61
M101	ทุ่งหญ้าธรรมชาติ	103	0.16
M102	ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ	1,242	1.89
M201	พื้นที่ลุ่ม	106	0.16
M300	เหมืองเก่า บ่อขุดเก่า	124	0.19
M302	บ่อลูกรัง	68	0.10
M304	บ่อดิน	19	0.03
M405	พื้นที่ถม	51	0.08
W	พื้นที่แหล่งน้ำ	2,391	3.65
W101	แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง	103	0.16
W102	หนอง บึง ทะเลสาบ	12	0.02
W201	อ่างเก็บน้ำ	1,272	1.94
W202	บ่อน้ำในไร่นา	1,004	1.53
ผลรวมทั้งหมด		65,592	100.00

รูปที่ 2-3 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลหนองพันจันทร์ อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี

2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

2.6.1 ประชากร

จากหลักฐานทะเบียนราษฎร์ของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ปี 2566 พบว่า ประชากรที่อาศัยในพื้นที่ตำบลหนองพันจันทร์ มีประชากรรวม 6,508 คน แยกเป็นชาย 3,255 คน เป็นหญิง 3,253 คน ความหนาแน่นโดยเฉลี่ย 652.01 คนต่อตารางกิโลเมตร มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 2,607 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 852 ครัวเรือน หรือร้อยละ 32.68 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด และเป็นครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ ครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 1,755 ครัวเรือน หรือร้อยละ 67.32 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-3 และตารางที่ 2-4

ตารางที่ 2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลหนองพันจันทร์ อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี ปี 2566

ตำบล/หมู่บ้าน	จำนวน ครัวเรือน	จำนวนประชากร (คน)		
		ชาย	หญิง	รวม
ตำบลหนองพันจันทร์	2,607	3,255	3,253	6,508
หมู่ที่ 1 พุ่มมะลิคร้อ	194	260	285	545
หมู่ที่ 2 หนองโก	219	294	250	544
หมู่ที่ 3 ช้องลาภ	282	379	370	749
หมู่ที่ 4 หนองจอกบน	309	444	441	885
หมู่ที่ 5 หนองจอก	250	417	411	828
หมู่ที่ 6 หนองพันจันทร์	267	265	281	546
หมู่ที่ 7 หนองธง	344	381	394	775
หมู่ที่ 8 หนองตาเล็ก	87	127	117	244
หมู่ที่ 9 พุ่มหมูปลอย	311	163	178	341
หมู่ที่ 10 พุ่มตาลับ	111	188	164	352
หมู่ที่ 11 พุ่มมะลิคร้อเหนือ	233	337	362	699

ที่มา: กรมการปกครอง (2567)

ตารางที่ 2-4 จำนวนและสัดส่วนครัวเรือน ตำบลหนองพันจันทร์ อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี ปี 2566

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
จำนวนครัวเรือนทั้งหมด ¹⁾	2,607	100.00
- จำนวนครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร ²⁾	852	32.68
- จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ และจำนวนครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนฯ	1,755	67.32

ที่มา: 1) กรมการปกครอง (2567)

2) กรมส่งเสริมการเกษตร (2567)

2.6.2 การถือครองที่ดิน

ตำบลหนองพันจันทร์ อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี มีพื้นที่รวมทั้งหมด 65,592 ไร่ และมีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 2,607 ครัวเรือน (ตารางที่ 2-3) จากการวิเคราะห์พบการถือครองที่ดินเฉลี่ยครัวเรือนละ 25.16 ไร่ จากข้อมูลสภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบันของตำบล มีพื้นที่เกษตรกรรมทั้งหมด 45,793 ไร่ หรือร้อยละ 69.83 ของเนื้อที่ทั้งหมด และเมื่อนำมาประเมินพบการถือครองที่ดินทางการเกษตรเฉลี่ยครัวเรือนละ 53.75 ไร่

2.6.3 ลักษณะทางเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ

ประชากรในตำบลหนองพันจันทร์ อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีจำนวนครัวเรือนเกษตรที่ขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 852 ครัวเรือน (ตารางที่ 2-4) มีการใช้ที่ดินสำหรับปลูกสับปะรด อ้อยโรงงาน ยางพารา และปาล์มน้ำมัน ทางด้านการเลี้ยงสัตว์เกษตรกรจะมีการเลี้ยงไว้เพื่อบริโภคหากเหลือจึงจำหน่ายเป็นรายได้เสริม นอกจากนี้ประชากรยังประกอบอาชีพค้าขาย รับราชการ รับจ้างทั่วไป และอื่น ๆ บางครัวเรือนประกอบอาชีพหลายอย่างควบคู่กันไป

2.6.4 ด้านรายได้-รายจ่าย

จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานของกรมพัฒนาชุมชน ปี 2567 พบว่า รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 209,559 บาท รายได้บุคคลเฉลี่ยปีละ 71,031 บาท รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 141,134 บาท รายจ่ายบุคคลเฉลี่ยปีละ 47,838 บาท เมื่อพิจารณาจะเห็นว่ารายได้ครัวเรือนมากกว่ารายจ่ายครัวเรือนปีละ 68,426 บาท และรายได้บุคคลมากกว่ารายจ่ายบุคคลปีละ 23,193 บาท ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-5

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองพันจันทร์ อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี

ตารางที่ 2-5 รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือนตำบลบ้านคา อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี ปี 2565

ตำบล/หมู่บ้าน	แหล่งรายได้ของครัวเรือน (บาท/ปี)				รายได้เฉลี่ย (บาท/ปี)		รายจ่ายเฉลี่ย (บาท/ปี)	
	อาชีพหลัก	อาชีพรอง	รายได้อื่น	ทำ-หาเอง	ครัวเรือน	บุคคล	ครัวเรือน	บุคคล
ตำบลหนองพันจันทร์	150,881	27,295	12,244	19,140	209,559	71,031	141,134	47,838
หมู่ที่ 1 หุ้งมะลิคร้อ	197,023	40,163	9,069	2,394	248,648	91,457	172,636	63,498
หมู่ที่ 2 หนองโก	134,892	9,136	5,646	6,679	156,352	67,652	63,168	27,333
หมู่ที่ 3 ช้องลาภ	163,728	31,433	19,826	37,609	252,596	83,386	195,032	64,383
หมู่ที่ 4 หนองจอกบน	130,050	20,222	10,641	20,954	181,866	60,970	139,311	46,704
หมู่ที่ 5 หนองจอก	143,276	29,088	10,810	18,682	201,856	68,371	142,791	48,365
หมู่ที่ 6 หนองพันจันทร์	130,374	31,407	15,309	2,732	179,821	58,052	135,517	43,750
หมู่ที่ 7 หนองธง	131,023	27,748	9,525	21,004	189,300	64,371	145,629	49,520
หมู่ที่ 8 หนองตาเล็ก	232,382	47,345	16,916	16,309	312,953	93,040	225,544	67,054
หมู่ที่ 9 หุ้งหมูปลอย	181,309	32,803	15,297	17,865	247,274	81,624	177,994	58,755
หมู่ที่ 10 หุ้งตาลับ	103,545	16,099	11,703	27,062	158,409	53,971	94,925	32,342
หมู่ที่ 11 หุ้งมะลิคร้อเหนือ	160,192	26,531	12,924	30,577	230,224	70,010	101,188	30,771

ที่มา : กรมการพัฒนาชุมชน (2566)

บทที่ 3

สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ

การศึกษาสถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ตำบลหนองพันจันทร์ อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี ได้แก่ ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรดิน ซึ่งเป็นทรัพยากรกายภาพที่สำคัญต่อการทำการเกษตร ดังนั้นจึงจำเป็นต้องทราบว่าทรัพยากรธรรมชาติแต่ละชนิดปัจจุบันมีสถานะอย่างไร เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการใช้ที่ดินซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม รวมถึงมาตรการต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ทรัพยากรป่าไม้

3.1.1 ป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

1) ป่าอนุรักษ์ พบพื้นที่ป่าอนุรักษ์ในพื้นที่ คือ เขตอุทยานแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติไทยประจัน เนื้อที่ 1,221 ไร่

2) ป่าสงวนแห่งชาติ ได้มีการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 10 มีนาคม 2535 และ 17 มีนาคม 2535 แบ่งออกเป็น 3 เขต ประกอบด้วย เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) และเขตพื้นที่ป่าที่เหมาะสมต่อการเกษตร (Zone A) จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบพื้นที่ป่าจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรีในพื้นที่ ได้แก่

- (1) เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เนื้อที่ 3,822 ไร่
- (2) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) เนื้อที่ 36,909 ไร่
- (3) เขตพื้นที่ป่าที่เหมาะสมต่อการเกษตร (Zone A) เนื้อที่ 2,197 ไร่

3.1.2 ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบชั้นคุณภาพลุ่มน้ำในพื้นที่ ได้แก่

- 1) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1A เนื้อที่ 1,629 ไร่
- 2) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 2 เนื้อที่ 6,553 ไร่
- 3) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 3 เนื้อที่ 2,841 ไร่
- 4) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 4 เนื้อที่ 54,569 ไร่

ทั้งนี้ เนื้อที่ดังกล่าวข้างต้นคำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เป็นเนื้อที่เบื้องต้นเท่านั้น ไม่สามารถใช้อ้างอิงได้ทางกฎหมาย

3.2 ทรัพยากรน้ำ

3.2.1 ปริมาณน้ำฝน พบว่า ในพื้นที่ตำบลหนองพันจันทร์ มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2537-2566) มีปริมาณน้ำฝนรวม 1,139.3 มิลลิเมตรต่อปี

3.2.2 น้ำผิวดิน หมายถึง แม่น้ำลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บน้ำ และแหล่งน้ำสาธารณะอื่นๆ ที่อยู่ภายในผืนแผ่นดิน ในพื้นที่ตำบลหนองพันจันทร์ มีรายละเอียดของแหล่งน้ำผิวดิน ดังนี้

แหล่งน้ำผิวดินธรรมชาติ ได้แก่ หนองโก ห้วยกระชาย ห้วยมะหาด ห้วยมะหาดตอนบน ห้วยมะหาดตอนล่าง ห้วยมะหาดแห้ง และห้วยหนองหมุ

แหล่งน้ำผิวดินที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ อ่างเก็บน้ำทุ่งหินสี อ่างเก็บน้ำบ้านโป่งเหาะ อ่างเก็บน้ำมะหาดตอนล่าง อ่างเก็บน้ำห้วยกระชาย อ่างเก็บน้ำห้วยมะหาด และอ่างเก็บน้ำห้วยมะหาดตอนบน

3.2.3 น้ำบาดาล จากฐานข้อมูลของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล (2566) พบว่า ตำบลหนองพันจันทร์ มีจำนวนบ่อบาดาลเอกชนจำนวน 1 บ่อ

3.3 ทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินในพื้นที่ตำบลหนองพันจันทร์ อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี พบหน่วยแผนที่ดินทั้งหมด 14 หน่วยแผนที่ดิน และหน่วยพื้นที่เบ็ดเตล็ด 2 หน่วยแผนที่ ดังนี้

3.3.1 ดินในพื้นที่ดอน มี 14 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ดิน AC-wd,col-sIA ดินตะกอนน้ำพาเชิงซ้อนที่มีการระบายน้ำดีและเป็นดินร่วนหยาบ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 2,920 ไร่ หรือร้อยละ 4.45 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ดิน Cu-lsB ชุดดินจันทิก มีเนื้อดินบนเป็นดินทรายปนดินร่วน ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 16,566 ไร่ หรือร้อยละ 25.26 ของเนื้อที่ตำบล

3) หน่วยแผนที่ดิน Lsk-slB ชุดดินลานสัก มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 4 ไร่ หรือร้อยละ 0.01 ของเนื้อที่ตำบล

4) หน่วยแผนที่ดิน Lsk-slC ชุดดินลานสัก มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 13,365 ไร่ หรือร้อยละ 20.37 ของเนื้อที่ตำบล

5) หน่วยแผนที่ดิน Lsk-sLD ชุดดินลานสัก มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 302 ไร่ หรือร้อยละ 0.46 ของเนื้อที่ตำบล

6) หน่วยแผนที่ดิน Ly-slB ชุดดินลาดหญ้า มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 2,235 ไร่ หรือร้อยละ 3.41 ของเนื้อที่ตำบล

- 7) หน่วยแผนที่ดิน Ly-sIC ชุดดินลาดหญ้า มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 7,158 ไร่ หรือร้อยละ 10.91 ของเนื้อที่ตำบล
- 8) หน่วยแผนที่ดิน Mpc-siA ชุดดินแม่ประจันต์ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายปนกรวด ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 178 ไร่ หรือร้อยละ 0.27 ของเนื้อที่ตำบล
- 9) หน่วยแผนที่ดิน Tas-gslC ชุดดินทับเสลา มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายปนกรวด ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 2,768 ไร่ หรือร้อยละ 4.22 ของเนื้อที่ตำบล
- 10) หน่วยแผนที่ดิน Tas-gslD ชุดดินทับเสลา มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายปนกรวด ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 50 ไร่ หรือร้อยละ 0.08 ของเนื้อที่ตำบล
- 11) หน่วยแผนที่ดิน Ty-gclC ชุดดินท่ายาง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียวปนกรวด ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 5,653 ไร่ หรือร้อยละ 8.62 ของเนื้อที่ตำบล
- 12) หน่วยแผนที่ดิน Ty-gclD ชุดดินท่ายาง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียวปนกรวด ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 938 ไร่ หรือร้อยละ 1.43 ของเนื้อที่ตำบล
- 13) หน่วยแผนที่ดิน Ty-gclE ชุดดินท่ายาง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียวปนกรวด ความลาดชัน 20-35 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 147 ไร่ หรือร้อยละ 0.22 ของเนื้อที่ตำบล
- 14) หน่วยแผนที่ดิน Ty-gslD ชุดดินท่ายาง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายปนกรวด ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 536 ไร่ หรือร้อยละ 0.82 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.2 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มี 2 หน่วยแผนที่ ได้แก่

- 1) หน่วยแผนที่ดิน SC พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน มีเนื้อที่ 11,683 ไร่ หรือร้อยละ 17.81 ของเนื้อที่ตำบล
- 2) หน่วยแผนที่ดิน W พื้นที่น้ำ มีเนื้อที่ 1,089 ไร่ หรือร้อยละ 1.66 ของเนื้อที่ตำบล

ปัญหาทรัพยากรดินทางการเกษตรตามสภาพธรรมชาติในพื้นที่ พบปัญหาดินทรายจัด มีเนื้อที่ 16,566 ไร่ หรือร้อยละ 25.26 ของเนื้อที่ตำบล คือ ชุดดินจันทิก (Cu) และปัญหาดินตื้น มีเนื้อที่ 10,092 ไร่ หรือร้อยละ 15.39 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ชุดดินท่ายาง (Ty) และชุดดินทับเสลา (Tas)

รายละเอียดของสมบัติดิน ตำบลหนองพันจันทร์ อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี ดังแสดงในตารางที่ 3-1 และแผนที่แสดงในลักษณะของชุดดิน (รูปที่ 3-1)

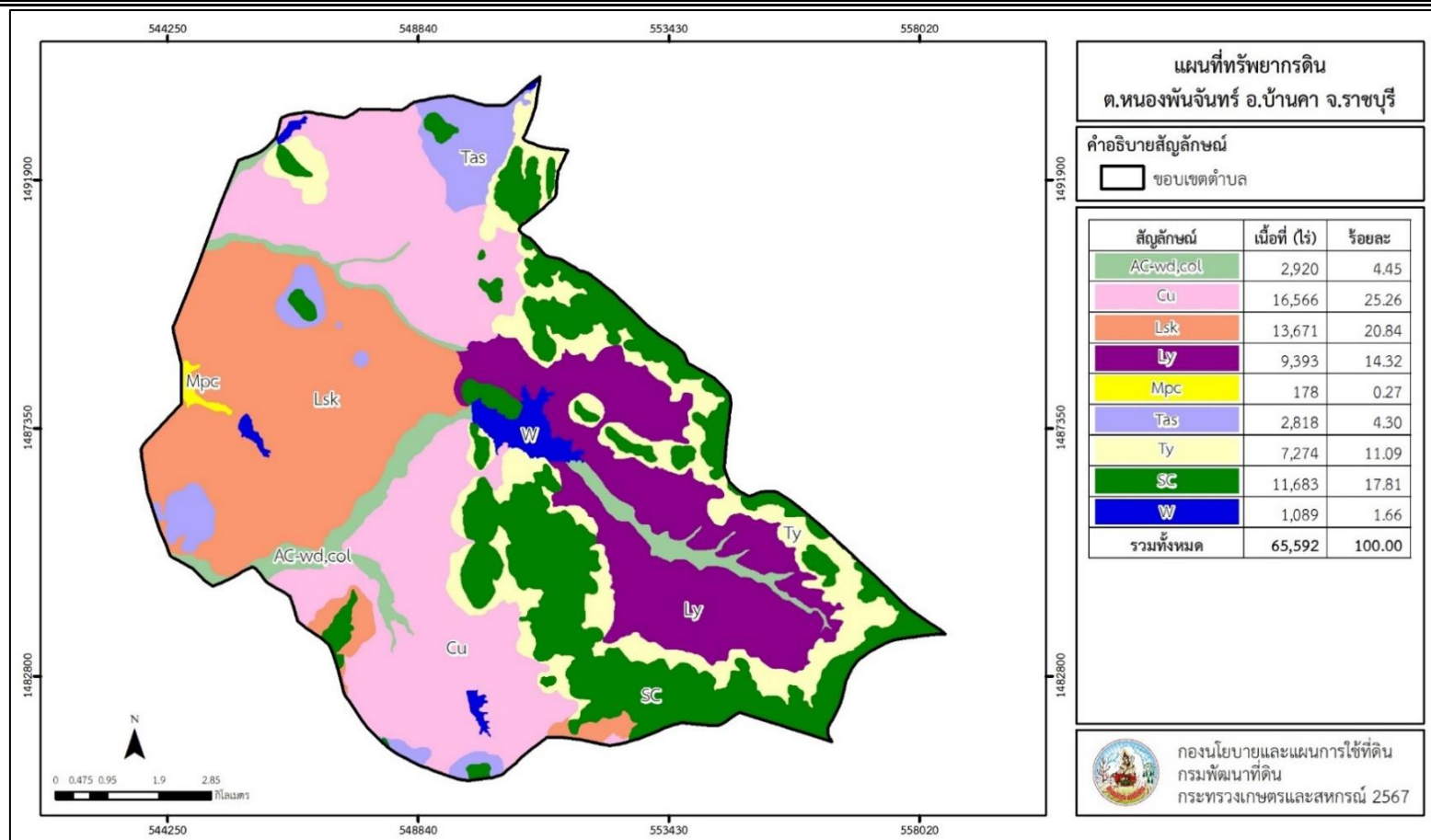
แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองพันจันทร์ อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี

ตารางที่ 3-1 สมบัติดิน ตำบลหนองพันจันทร์ อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี

หน่วยแผนที่ดิน	ความลาดชัน (%)	ความลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน	ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออน (cmol/kg)	ความอิ่มตัวเบส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการนำไฟฟ้า (dS/m)	ความลึกของชั้นจาโรไซด์ (ซม.)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
AC-wd,col-slA	0-2	>150	ดี	ต่ำ	10-20	35-75	5.0-6.5	5.5-7.0	<2	-	1,549	2.36
AC-wd,col-slA*	0-2	>150	ดี	ปานกลาง	10-20	35-75	5.0-6.5	5.5-7.0	<2	-	1,371	2.09
Cu-lsB	2-5	>150	มากเกินไปถึงดี	ปานกลาง	<10	35-75	6.0-7.0	5.5-6.5	<2	-	16,566	25.26
Lsk-slB	2-5	>150	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.0-6.5	5.0-6.5	<2	-	4	0.01
Lsk-slC	5-12	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-6.5	5.0-6.5	<2	-	12,917	19.69
Lsk-slC*	5-12	>150	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.0-6.5	5.0-6.5	<2	-	448	0.68
Lsk-slD	12-20	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-6.5	5.0-6.5	<2	-	302	0.46
Ly-slB	2-5	50-100	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.0-6.0	4.5-5.5	<2	-	2,235	3.41
Ly-slC	5-12	50-100	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.0-6.0	4.5-5.5	<2	-	7,158	10.91
Mpc-silA	0-2	>150	ดี	ปานกลาง	<10	>75	5.5-6.5	7.0-8.5	<2	-	178	0.27
Tas-gslC	5-12	0-50	ดี	ปานกลาง	<10	35-75	5.5-6.5	6.0-7.0	<2	-	2,768	4.22
Tas-gslD	12-20	0-50	ดี	ปานกลาง	<10	35-75	5.5-6.5	6.0-7.0	<2	-	50	0.08
Ty-gclC	5-12	0-50	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.5-6.5	5.0-6.0	<2	-	4,907	7.48
Ty-gclC*	5-12	0-50	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.5-6.5	5.0-6.0	<2	-	746	1.14
Ty-gclD	12-20	0-50	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.5-6.5	5.0-6.0	<2	-	938	1.43
Ty-gclE	20-35	0-50	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.5-6.5	5.0-6.0	<2	-	147	0.22
Ty-gslD	12-20	25-50	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.5-6.5	5.0-6.0	<2	-	342	0.52
Ty-gslD*	12-20	25-50	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.5-6.5	5.0-6.0	<2	-	194	0.30
SC	>35	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11,683	17.81
W	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,089	1.66
รวมทั้งหมด											65,592	100.00

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองพันจันทร์ อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี

รูปที่ 3-1 แผนที่ทรัพยากรดิน ตำบลหนองพันจันทร์ อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี

- หมายเหตุ: 1. * หมายถึง หน่วยแผนที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่างจากหน่วยแผนที่ดินเดียวกัน
2. เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ที่มา: กองสำรวจและวิจัยทรัพยากรดิน กรมพัฒนาที่ดิน (2566)

บทที่ 4

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA)

4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)

การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) เมื่อวันที่ 6 กันยายน 2567 มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

4.1.1 ปัญหาหลักของตำบลหนองพันจันทร์ คือ

- 1) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ดินเสื่อมโทรม ดินเป็นกรด โครงสร้างทางกายภาพของดินไม่ดี (ดินทราย / ดินแน่นทึบ / ดินตื้น)
- 2) การชะล้างพังทลายของดิน เนื่องจากพื้นที่บางส่วนของตำบลหนองพันจันทร์ เป็นพื้นที่ที่มีความลาดชัน และดินเป็นดินทราย
- 3) ปัญหาพื้นที่แล้งซ้ำซาก ขาดน้ำทำการเกษตรและน้ำอุปโภคบริโภค เหตุจากฝนทิ้งช่วง แหล่งน้ำตื้นเขิน
- 4) ต้นทุนการผลิตทางการเกษตรสูง ได้แก่ ต้นทุนการจัดการดิน การจัดการน้ำ การจัดการพืช

4.1.2 ความต้องการของชุมชน เกษตรกร และตำบลหนองพันจันทร์ มี 4 ประการ คือ

- 1) แก้ปัญหาดินเสื่อมโทรมและฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน
- 2) แก้ไขปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน
- 3) แก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำ
- 4) ต้องการลดต้นทุนการผลิตด้านการเกษตร

ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกับปัญหาด้านกายภาพ โดยระบบ DPSIR มีรายละเอียดดังนี้

- 1) **แรงขับเคลื่อน (Driver)** ปัจจัยขับเคลื่อน
 - 1.1) การเพิ่มขึ้นของประชากร
 - 1.2) ความต้องการใช้ประโยชน์ที่ดินสูงขึ้น
- 2) **แรงกดดัน (Pressure)** สาเหตุของปัญหา
 - 2.1) ความต้องการที่ดินทำกิน
 - 2.2) การใช้ประโยชน์ที่ดินผิดประเภท
 - 2.3) การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ

2.4) ภาระค่าใช้จ่ายสูง

3) สภาวะ (State) ประเด็นปัญหา

- 3.1) ที่ดินเพื่อการเกษตรลดลง
- 3.2) พื้นที่ที่ไม่เหมาะสมสำหรับการเกษตร
- 3.3) ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรดิน

4) ผลกระทบ (Impact)

- 4.1) พื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับเกษตรกรรมลดลง
- 4.2) ผลผลิตทางการเกษตรลดลง
- 4.3) รายได้ของเกษตรกรลดลง

5) การตอบสนอง (Response) ของรัฐในอดีต ปัจจุบัน และในอนาคต มีดังนี้

อดีต-ปัจจุบัน

พื้นที่ลุ่ม

- (1) ขุดลอกลำห้วย สระเก็บน้ำ ทำฝายทดน้ำชะลอความเร็วของน้ำ
- (2) กำจัดวัชพืชในแหล่งน้ำ
- (3) ปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยอินทรีย์
- (4) ส่งเสริมการปรับปรุงพื้นที่ดินกรด
- (5) จัดตั้งกลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดใช้สารเคมีทางการเกษตร

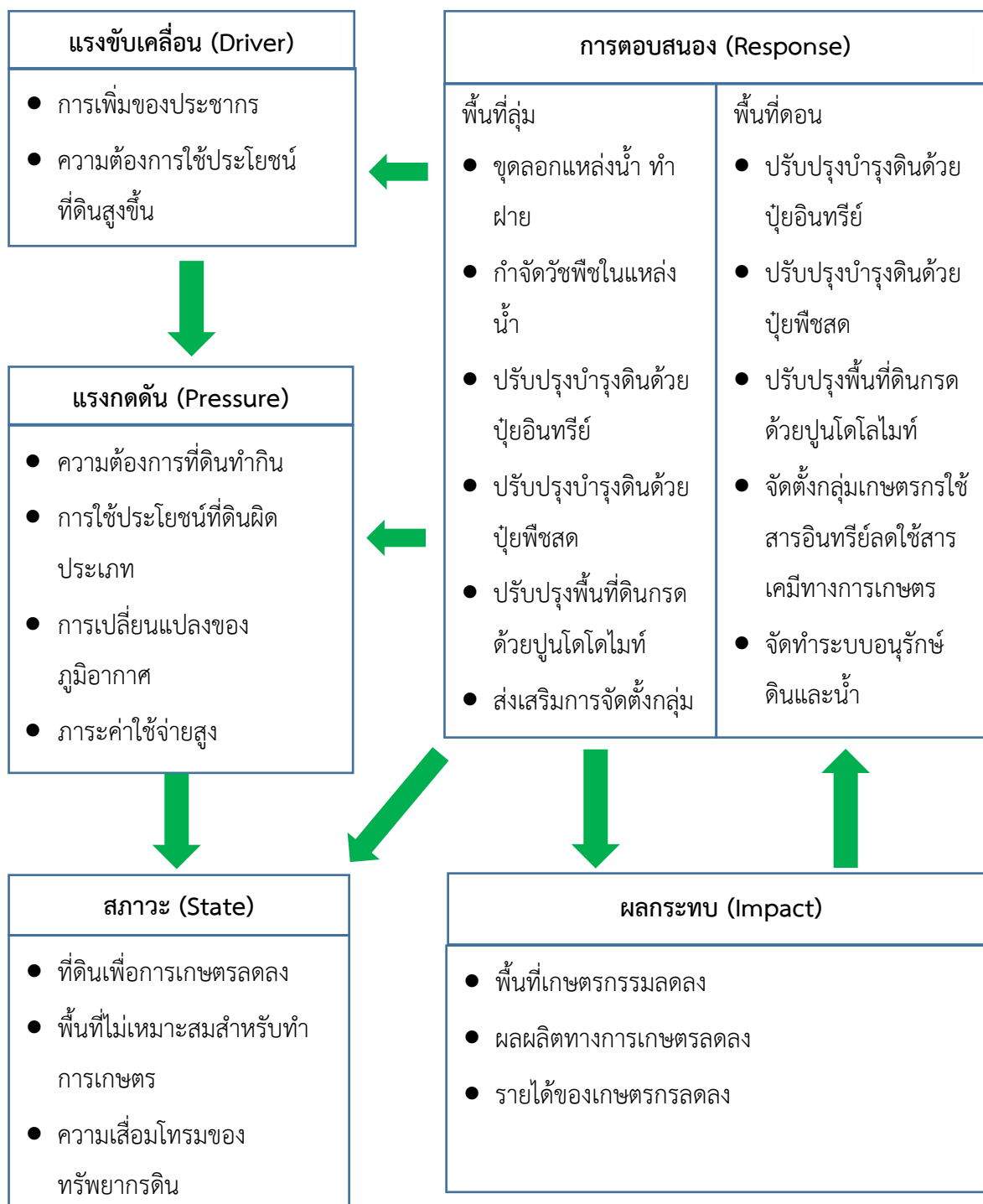
พื้นที่ดอน

- (1) ปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยอินทรีย์
- (2) ปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด
- (3) จัดตั้งกลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดใช้สารเคมีทางการเกษตร
- (4) จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ
- (5) ส่งเสริมการปรับปรุงพื้นที่ดินกรด

อนาคต

- (1) พัฒนาที่ดินและการบริหารจัดการน้ำที่เป็นระบบทั้งตำบล
- (2) จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ให้ครอบคลุมทั้งตำบล
- (3) การบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นระบบ

ดังมีรายละเอียดในรูปที่ 4-1

รูปที่ 4-1 การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลหนองพันจันทร์ อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี

4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน

ตำบลหนองพันจันทร์ อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี มีการปลูกพืชหลักๆ ดังนี้

1) สับปะรด ซึ่งเป็นพืชทนแล้งสามารถให้ผลผลิตทั้งปี แต่ช่วงที่สับปะรดให้ผลผลิตมากที่สุด มี 2 ช่วง คือ ช่วงสับปะรดปี ซึ่งจะเก็บผลได้มากกว่าสับปะรดทะวายประมาณ 3 เท่า ช่วงนี้จะอยู่ระหว่างเดือนเมษายนถึงมิถุนายน และช่วงสับปะรดทะวาย ซึ่งออกในเดือนตุลาคมถึงธันวาคม สายพันธุ์ที่นิยมปลูกมากที่สุดคือพันธุ์ปัตตาเวีย สับปะรดเป็นพืชที่สามารถขึ้นได้ในดินเกือบทุกชนิด แต่จะเจริญได้ดีในดินที่มีเนื้อหยาบ ค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ 4.5 – 5.5 ดินมีการระบายน้ำดี อายุการเก็บเกี่ยวของสับปะรดคือ 15-18 เดือน แต่ในช่วง 1-2 ปี ที่ผ่านมามาจนถึงปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศค่อนข้างรุนแรงมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อการผลิต และผลผลิตของเกษตรกรเป็นอย่างมาก ดังนั้นหากเกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจ มีการเตรียมความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เกี่ยวกับการจัดการดิน ปุ๋ย และน้ำ ที่เหมาะสมจะสามารถยกระดับผลผลิตต่อไปเพิ่มขึ้น

2) อ้อย สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในการผลิตอ้อย จะต้องมีความเหมาะสมด้านภูมิอากาศแบบร้อนชื้น และกึ่งร้อนชื้น มีอุณหภูมิอยู่ในช่วง 30-35 องศาเซลเซียส สภาพพื้นที่ที่เหมาะสมต้องมีความลาดชันไม่เกิน 3 เปอร์เซ็นต์ ไม่มีน้ำท่วมขัง สมบัติดินที่เหมาะสมควรเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย มีการระบายน้ำและอากาศดี มีความลึกของดินมากกว่า 1 เมตร มีความเป็นกรด-ด่างอยู่ในช่วง 5.5 – 7.5 มีค่าการนำไฟฟ้าไม่เกิน 1.7 เดซิซีเมนต่อเมตร มีอินทรีย์วัตถุอยู่ในช่วง 1.5-2.5 เปอร์เซ็นต์ การปลูกอ้อยของตำบลหนองพันจันทร์ส่วนใหญ่อาศัยน้ำฝนเป็นหลักจึงมีความเสี่ยงต่อการขาดน้ำ ในช่วงฤดูปลูกค่อนข้างสูง จากฝนแล้งและฝนทิ้งช่วงยาวนาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศค่อนข้างรุนแรงมากขึ้น ดังนั้นหากเกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการจัดการดิน ปุ๋ย และน้ำ ในการผลิตอ้อย นอกจากสามารถยกระดับผลผลิตต่อไปแล้ว ยังสามารถลดผลกระทบต่อคุณภาพดินและสิ่งแวดล้อมได้อีกด้วย

3) มันสำปะหลัง สามารถปลูกได้ในพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ เจริญเติบโตได้ดีในดินร่วนหรือดินร่วนปนทราย มีการระบายน้ำดี โดยเฉพาะดินนั้นต้องเป็นดินบนที่ดอน เนื้อหยาบ อินทรีย์วัตถุน้อยกว่า 2% ธาตุอาหารในดินไม่สูงมากนัก ความเป็นกรด-ด่างอยู่ระหว่าง 5-6 เป็นกรดจัดถึงกรดปานกลาง และไม่เป็นดินเค็ม ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยปีละ 1,000-1,500 มิลลิเมตร อุณหภูมิเฉลี่ย 25-29 องศาเซลเซียส เก็บเกี่ยวได้เมื่ออายุประมาณ 8-18 เดือน พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังของตำบลหนองพันจันทร์ ส่วนใหญ่อาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ผลผลิตแต่ละพื้นที่จึงขึ้นอยู่กับปริมาณน้ำฝน และคุณลักษณะของดินที่ปลูกเป็นสำคัญ ดังนั้นหากเกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการจัดการดินที่ดี เลือกใช้ท่อนพันธุ์ที่มี

คุณภาพ ใ้ปุ๋ยถูกชนิดถูกปริมาณ ถูกเวลา มีการกำจัดวัชพืช โรคแมลง และน้ำ ในการผลิตมันสำปะหลัง นอกจากสามารถยกระดับผลผลิตต่อไร่แล้ว ยังสามารถลดต้นทุนการผลิตได้อีกด้วย

เดือน	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ชนิดพืช	ดินเสื่อมโทรม ดินขาดความอุดมสมบูรณ์											
1.สับปะรด	สับปะรด											
2.อ้อย	อ้อย											
3.มันสำปะหลัง	มันสำปะหลัง											
	การชะล้างพังทลายของดิน											
1.สับปะรด	สับปะรด											
2.อ้อย	อ้อย											
3.มันสำปะหลัง	มันสำปะหลัง											
	พื้นที่ภัยแล้งซ้ำซาก											
1.สับปะรด	สับปะรด											
2.อ้อย	อ้อย											
2.มันสำปะหลัง	มันสำปะหลัง											

รูปที่ 4-2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลหนองพันจันทร์ อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี

บทที่ 5

การประเมินคุณภาพที่ดิน

5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ

การประเมินคุณภาพที่ดินหรือการประเมินความเหมาะสมของที่ดิน สอดคล้องตามหลักการของ FAO Framework ค.ศ. 1983 ซึ่งการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ เป็นการประเมินศักยภาพของที่ดินว่าที่ดินนั้น ๆ เหมาะสมมากหรือน้อยเพียงใดสำหรับการใช้ที่ดินประเภทต่าง ๆ หรือการปลูกพืชต่าง ๆ โดยพิจารณาจาก สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของพืช สมบัติดินที่ได้จำแนกไว้ในแต่ละตำบล ร่วมกับการจัดการพื้นที่ เช่น ระบบชลประทาน พื้นที่ยกทรง การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เป็นต้น และนอกจากนี้พิจารณาความต้องการปัจจัยต่อการปลูกพืชแต่ละชนิด สอดคล้องตามหลักการของ FAO ได้แก่ ความต้องการด้านพืช ความต้องการด้านการจัดการ ความต้องการด้านการอนุรักษ์ (บัณฑิต และคำรณ, 2542) รายละเอียดดังตารางที่ 5-1

ระดับความเหมาะสมของที่ดินได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลดิน การจัดการที่ดิน หรือดินที่มีลักษณะเฉพาะที่เกิดขึ้นตามสภาพภูมิประเทศ (ซึ่งจะเรียกรวมว่าหน่วยที่ดิน) ลักษณะภูมิอากาศ พิจารณาร่วมกับระดับความต้องการปัจจัยต่อการเจริญเติบโตของพืชแต่ละชนิด หลังจากนั้นดำเนินการประเมินคุณภาพที่ดิน ซึ่งสามารถจำแนกระดับความเหมาะสมของที่ดินได้เป็น 4 ชั้น ได้แก่ เหมาะสมสูง (S1) เหมาะสมปานกลาง (S2) เหมาะสมเล็กน้อย (S3) และไม่เหมาะสม (N) โดยที่

S1: ไม่มีข้อจำกัดด้านที่ดินตามปัจจัยที่ใช้พิจารณา

S2: มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ง่ายหรือข้อจำกัดอาจไม่ส่งผลกระทบต่อ การเจริญเติบโตของพืชอย่างชัดเจน

S3: มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ยาก ควรปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นพืชชนิดอื่นหรือ กิจกรรมอื่น (ส่วนใหญ่เป็นลักษณะทางกายภาพ)

N: มีข้อจำกัดที่พัฒนาหรือปรับปรุงที่ดินได้ยากมาก หากจะดำเนินการพัฒนาหรือ ปรับปรุงต้องใช้ต้นทุนสูงหรือเครื่องจักรขนาดใหญ่ แนะนำให้ปรับเปลี่ยนการผลิต

ตารางที่ 5-1 ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน

คุณภาพที่ดิน (Land Quality)	คุณลักษณะที่ดินตัวแทน (Land Characteristics)	ระดับความเหมาะสม (Land Suitability Rating)
1. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		
1.1. การหยั่งลึกของรากพืช (r)	ความลึกของดิน	S1
1.2. ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช (m)	ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในรอบปี	S2m
1.3. ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช (o)	สภาพการระบายน้ำของดิน	S2o
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		S2om
2. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		
2.1. สภาพการเซตกรรม (k)	ชั้นความยากง่ายในการเซตกรรม (ดินบน)	S1
2.2. ศักยภาพการใช้เครื่องจักรกล (w)	ความลาดชันของพื้นที่	S3w
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		S3w
3. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		
3.1 ความเสียหายจากการกัดกร่อน (e)	ความลาดชันของพื้นที่	S3e
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		S3e
ความเหมาะสมด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินในแต่ละหน่วยที่ดินโดยรวม		S3ew

5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล

พืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกของตำบล ได้แก่ อ้อย สับปะรด มันสำปะหลัง

5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน

การประเมินคุณภาพที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือก ตำบลหนองพันจันทร์ อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี ได้ผลการประเมินคุณภาพที่ดิน ดังตารางที่ 5-2

ตารางที่ 5-2 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลหนองพันจันทร์ อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี

หน่วยที่ดิน	อ้อย	สับปะรด	มันสำปะหลัง
AC-wd,col-slA	S2s	S2s	S2s
AC-wd,col-slA*	S2s	S1	S1
Cu-lsB	S2ns	S2n	S2n
Lsk-slB	S2ns	S2n	S2n
Lsk-slC	S2ens	S2ens	S2ens
Lsk-slC*	S2ens	S2en	S2en
Lsk-slD	S3e	S3e	S3e
Ly-slB	S2rns	S2n	S2rn
Ly-slC	S2erns	S2en	S2ern
Mpc-silA	S2ns	S2n	S2n
Tas-gslC	S3r	S2ern	S3r
Tas-gslD	S3er	S3e	S3er
Ty-gclC	S3r	S2erns	S3r
Ty-gclC*	S3r	S2ern	S3r
Ty-gclD	S3er	S3e	S3er
Ty-gclE	N	N	N
Ty-gslD	S3er	S3e	S3er
Ty-gslD*	S3er	S3e	S3er

หมายเหตุ: * หมายถึง หน่วยแผนที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่างจากหน่วยแผนที่ดินเดียวกัน

ความหมายของสัญลักษณ์แสดงข้อจำกัดชั้นความเหมาะสม

e	= ความเสียหายจากการกัดกร่อน	n	= ความจุในการดูดซับธาตุอาหาร
w	= ศักยภาพการใช้เครื่องจักร	s	= ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร
r	= สภาพการหยั่งลึกของราก	m	= ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช
z	= สารพิษ	o	= ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช
x	= การมีเกลือมากเกินไป		

บทที่ 6

แผนการใช้ที่ดิน

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

ตามที่กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “เป็นองค์การอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั่วประเทศ ภายใน ปี 2570 (ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

การวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลเป็นการวางกรอบและนโยบายการการพัฒนาพื้นที่ให้เกิดการใช้ที่ดินอย่างสมดุลและยั่งยืน เป็นการกำหนดแนวทางใช้ที่ดินให้ตรงกับศักยภาพโดยเฉพาะทางด้านการเกษตร และนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่มีความสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ทั้งนี้การใช้ขอบเขตการปกครองในระดับตำบลจะนำไปสู่การพัฒนาเชิงพื้นที่ที่มีเป้าหมายและทิศทางสอดคล้องตามบริบทของแต่ละตำบล และมีผู้รับผิดชอบโดยตรง คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแผนการใช้ที่ดินในระดับที่ใหญ่กว่านี้อาจไม่สามารถนำมาใช้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากเป็นแผนงานสำหรับนำไปใช้ปฏิบัติงานเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ในภาพรวม

ทั้งนี้แผนการใช้ที่ดินเป็นผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม โดยได้นำฐานข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ และข้อมูลปฐมภูมิจากการสำรวจภาคสนาม การศึกษาด้านกายภาพ ได้จาก การวิเคราะห์สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ อาทิ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรป่าไม้ร่วมกับการพิจารณาลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ในเขตป่าไม้ตามกฎหมาย เช่น เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตอุทยานแห่งชาติ เขตป่าสงวนแห่งชาติ และนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่มีมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน มติคณะรัฐมนตรีเรื่องการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เป็นต้น ประกอบกับการพิจารณาจากทิศทางตามกรอบนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเขตการใช้ที่ดินภายในพื้นที่ตำบล เช่น ยุทธศาสตร์ของจังหวัด ร่วมกับความต้องการของท้องถิ่น สามารถกำหนดแนวทางการใช้ที่ดินตามศักยภาพของทรัพยากร เพื่อการรักษาคุณภาพของลักษณะทางนิเวศวิทยาและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยคำนึงถึงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนในพื้นที่ ซึ่งข้อมูลนี้ส่วนหนึ่ง

ได้มาจากการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (PRA) ทำการสังเคราะห์ข้อมูลทุกด้านเพื่อให้ได้เขตการใช้ที่ดินที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ต่อไป

6.2 เขตการใช้ที่ดิน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม พบว่าแผนการใช้ที่ดินตำบลหนองพันจันทร์ อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี สามารถกำหนดออกเป็น 6 เขตหลัก ได้แก่ เขตป่าไม้ เขตเกษตรกรรม เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง เขตแหล่งน้ำ เขตพื้นที่อื่น ๆ เขตรักษาสมดุทธรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 6-1 และรูปที่ 6-1)

6.2.1 เขตป่าไม้

มีเนื้อที่ 16,985 ไร่ หรือร้อยละ 25.90 ของเนื้อที่ตำบล แบ่งเป็นเขตพื้นที่เขตป่าไม้สมบูรณ์ เขตป่าไม้เสื่อมโทรม และเขตพื้นที่พุ่มธรรมชาติ

6.2.2 เขตเกษตรกรรม

มีเนื้อที่ 39,704 ไร่ หรือร้อยละ 60.53 ของเนื้อที่ตำบล แบ่งออกเป็น 3 เขต ดังนี้

1) เขตปลูกพืชไร่

มีเนื้อที่ 25,960 ไร่ หรือร้อยละ 39.58 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย สับปะรด อ้อย มันสำปะหลัง เป็นเขตที่ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ บางพื้นที่พบดินเป็นกรดจัด มีการชะล้างพังทลายของหน้าดินและขาดแคลนน้ำ เนื่องจากฝนทิ้งช่วง

ข้อเสนอแนะในการใช้พื้นที่

- ปรับปรุงบำรุงดิน โดยการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยพืชสด หรือปุ๋ยชีวภาพ ควบคู่กับการใช้ปุ๋ยเคมีในอัตราส่วนที่เหมาะสม
- ควรเก็บตัวอย่างดินเพื่อวิเคราะห์ค่าความเป็นกรดเป็นด่าง หากพบว่าดินเป็นกรดจัดควรใช้ปูนทางการเกษตร เช่น ปูนขาว โคลไรท์ หินปูนบด เพื่อปรับค่าความเป็นกรดเป็นด่างให้เหมาะสมกับการเจริญเติบโตของพืช
- ป้องกันการชะล้างพังทลายของหน้าดิน โดยการสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำทั้งวิธีพืชและวิธีกล
- พัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร
- ปรับระบบการปลูกพืชที่เหมาะสม จะช่วยรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดินลดจำนวนโรคและแมลงศัตรูพืชให้น้อยลง และลดการชะล้างพังทลายของดิน

2) เขตปลูกไม้ผล

มีเนื้อที่ 3,931 ไร่ หรือร้อยละ 5.59 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วย ไม้ผลผสมผสาน มะพร้าว มะม่วง ขนุน ลำไย ฝรั่ง ทูเรียน เป็นต้น เป็นเขตที่ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ บางพื้นที่เป็นดินตื้น ดินเป็นทรายจัด มีการชะล้างพังทลายของดินสูงในพื้นที่ลาดชัน และขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง

ข้อเสนอแนะในการใช้พื้นที่

- ปรับปรุงบำรุงดิน โดยการใช้ปุ๋ยอินทรีย์หรือปุ๋ยชีวภาพ ควบคู่กับการใช้ปุ๋ยเคมี ในอัตราส่วนที่เหมาะสม

- ป้องกันการชะล้างพังทลายของหน้าดิน โดยการสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ทั้งวิธีพืชและวิธีกล

- พัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร

- ปรับระบบการปลูกพืชที่เหมาะสม จะช่วยรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดิน ลดจำนวนโรคและแมลงศัตรูพืชให้น้อยลง และลดการชะล้างพังทลายของดิน

3) เขตปลูกไม้ยืนต้น

มีเนื้อที่ 8,591 ไร่ หรือร้อยละ 13.11 ของพื้นที่ ประกอบด้วย ไม้ยืนต้นผสม ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ยูคาลิปตัส สัก สน ไม้ เป็นต้น

4) เขตปลูกพืชทางเลือก

มีเนื้อที่ 851 ไร่หรือร้อยละ 1.3 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วยพืชผัก ไม้ดอก ไม้ประดับ เป็นต้น เป็นเขตที่ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ บางพื้นที่เป็นดินตื้นมีการชะล้างพังทลายของดินสูงในพื้นที่ลาดชันและขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง

ข้อเสนอแนะในการใช้พื้นที่

- ปรับปรุงบำรุงดิน โดยการใช้ปุ๋ยอินทรีย์หรือปุ๋ยชีวภาพ ควบคู่กับการใช้ปุ๋ยเคมี ในอัตราส่วนที่เหมาะสม

- ป้องกันการชะล้างพังทลายของหน้าดิน โดยการสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ทั้งวิธีพืชและวิธีกล

- พัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร

- ปรับระบบการปลูกพืชที่เหมาะสม จะช่วยรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดิน ลดจำนวนโรคและแมลงศัตรูพืชให้น้อยลง และลดการชะล้างพังทลายของดิน

5) เขตทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์

มีเนื้อที่ 365 ไร่ หรือร้อยละ 0.56 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วยทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ โรงเรือนเลี้ยงโค แพะ โรงเรือนเลี้ยงสัตว์ปีก เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการใช้พื้นที่

- จัดหาแหล่งน้ำเพื่อให้สัตว์มีน้ำกินและปลูกไม้ยืนต้นไว้เป็นร่มเงา จัดทำโครงการส่งเสริมด้านปศุสัตว์โดยกรมปศุสัตว์ให้ข้อเสนอแนะวิธีการเลี้ยงสัตว์ การปลูกและขยายพันธุ์หญ้าเลี้ยงสัตว์พันธุ์ดี การให้อาหารเสริม การผสมพันธุ์และการควบคุมโรค เป็นต้น
- ควบคุมมลภาวะด้านกลิ่น เสียง และน้ำเสียไม่ให้รบกวนและส่งผลกระทบต่อชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียงควบคุมและป้องกันโรคระบาดอย่างใกล้ชิดและเข้มงวด ปฏิบัติตามคำแนะนำของทางราชการอย่างเคร่งครัด
- ควบคุมมลพิษทางน้ำ โดยมีนโยบายให้ผู้ก่อมลพิษต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการดำเนินการแก้ไขปัญหา และเสียค่าใช้จ่ายในการจัดการอย่างเคร่งครัดเพื่อลดการปนเปื้อนของน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะ

6.2.3 เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง

มีเนื้อที่ 3,058 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 4.66 ของเนื้อที่ตำบลประกอบด้วย 3 เขตรอง ได้แก่ เขตชุมชน/สถานที่ราชการ เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต และเขตการใช้พื้นที่เฉพาะ

6.2.4 เขตแหล่งน้ำ

มีเนื้อที่ 2,384 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 3.63 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ และเขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น ซึ่งแหล่งน้ำเหล่านี้ใช้ประโยชน์ทั้งด้านเก็บน้ำ เพื่อการอุปโภคบริโภค และใช้ในด้านเกษตร ตลอดจนเป็นแหล่งอาหารธรรมชาติ และแหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของชุมชน

6.2.5 เขตพื้นที่อื่น ๆ

มีเนื้อที่ 1,729 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 2.64 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่มีลักษณะการใช้ที่ดินที่มีความเฉพาะ เช่น ทุ่งหญ้าธรรมชาติ ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม บ่อลูกรัง บ่อดิน เป็นต้น

6.2.6 เขตรักษาสมดุลธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

มีเนื้อที่ 1,731 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 2.64 ของเนื้อที่ตำบล

ตารางที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลหนองพันจันทร์ อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี

เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
	ไร่	ร้อยละ
1 เขตป่าไม้	16,985	25.90
เขตป่าไม้สมบูรณ์	10,092	15.39
เขตป่าไม้เสื่อมโทรม	822	1.25
เขตฟื้นฟูธรรมชาติ	6,071	9.26
2 เขตเกษตรกรรม	39,704	60.53
2.1 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตขั้นดี	3,187	4.86
เขตปลูกไม้ผล (ขั้นดี)	118	0.18
เขตปลูกไม้ยืนต้น (ขั้นดี)	863	1.32
เขตปลูกพืชไร่ (ขั้นดี)	2,179	3.32
เขตปลูกพืชทางเลือก (ขั้นดี)	28	0.04
2.2 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง	12,783	19.49
เขตปลูกไม้ผล (ศักยภาพสูง ประเภท1)	97	0.15
เขตปลูกไม้ยืนต้น (ศักยภาพสูง ประเภท1)	368	0.56
เขตปลูกพืชไร่ (ศักยภาพสูง ประเภท1)	1,409	2.15
เขตปลูกพืชทางเลือก (ศักยภาพสูง ประเภท1)	16	0.02

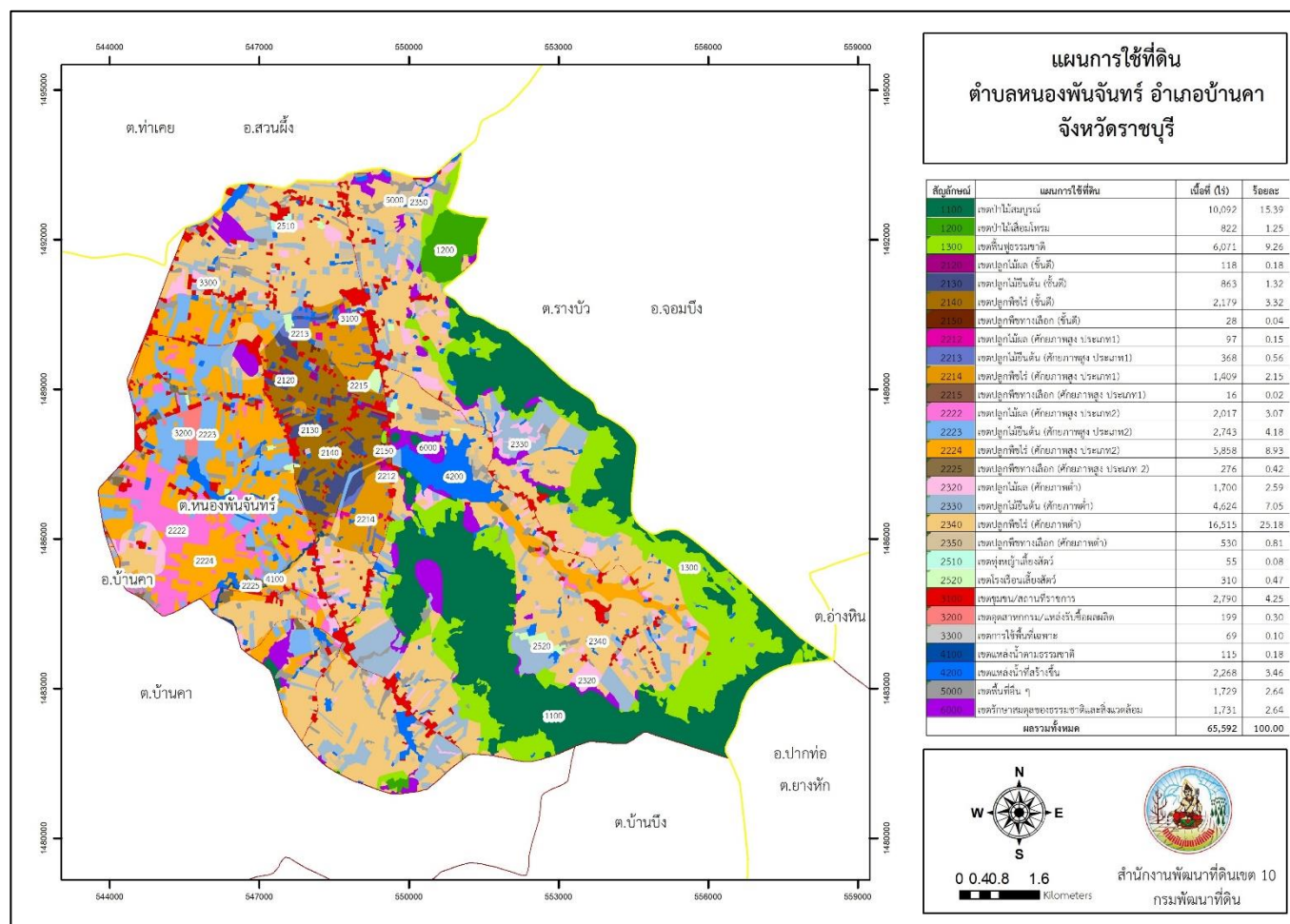
ตารางที่ 6-1 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
	ไร่	ร้อยละ
เขตปลูกไม้ผล (ศักยภาพสูง ประเภท2)	2,017	3.07
เขตปลูกไม้ยืนต้น (ศักยภาพสูง ประเภท2)	2,743	4.18
เขตปลูกพืชไร่ (ศักยภาพสูง ประเภท2)	5,858	8.93
เขตปลูกพืชทางเลือก (ศักยภาพสูง ประเภท 2)	276	0.42
2.3 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ	23,369	35.63
เขตปลูกไม้ผล (ศักยภาพต่ำ)	1,700	2.59
เขตปลูกไม้ยืนต้น (ศักยภาพต่ำ)	4,624	7.05
เขตปลูกพืชไร่ (ศักยภาพต่ำ)	16,515	25.18
เขตปลูกพืชทางเลือก (ศักยภาพต่ำ)	530	0.81
2.4 เขตปศุสัตว์	365	0.56
เขตทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	55	0.08
เขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์	310	0.47
3 เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	3,058	4.66
เขตชุมชน/สถานที่ราชการ	2,790	4.25
เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต	199	0.30
เขตการใช้พื้นที่เฉพาะ	69	0.10
4 เขตแหล่งน้ำ	2,384	3.63
เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ	115	0.18
เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น	2,268	3.46
5 เขตพื้นที่อื่น ๆ	1,729	2.64
6 เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	1,731	2.64
ผลรวมทั้งหมด	65,592	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองพันจันทร์ อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี

รูปที่ 6-1 แผนการใช้ที่ดิน ตำบลหนองพันจันทร์ อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี

บทที่ 7

การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน

7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ภายหลังการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลหนองพันจันทร์ อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรีแล้ว จะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

7.1.1 จัดทำเป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะดำเนินการใน ปีงบประมาณ 2568 ถึง 2572

7.1.2 นำแผนการใช้ที่ดินตำบลหนองพันจันทร์ไปนำเสนอต่อองค์การบริหารส่วนตำบลหนองพันจันทร์ เพื่อมีมติให้ความร่วมมือกับกรมพัฒนาที่ดินดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในแผน และ ได้รับการเชื่อมโยงสู่แผนพัฒนาตำบล

7.1.3 สถานีพัฒนาที่ดินราชบุรี เสนอเป้าหมายและงบประมาณให้รายงานมายังกรมพัฒนาที่ดิน

7.1.4 กรมพัฒนาที่ดินพิจารณาสนับสนุนงบประมาณกิจกรรมและโครงการตามเป้าหมายที่กำหนดในแผนการใช้ที่ดิน

7.1.5 สถานีพัฒนาที่ดินราชบุรี นำเสนอต่อที่ประชุมจังหวัด/อำเภอ เพื่อสร้างการรับรู้และ ประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานอื่น นำโครงการภายใต้หน่วยงานมาพัฒนาพื้นที่ตามแผนการใช้ที่ดินกำหนด

7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน

งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรร ให้ดำเนินการ (ตารางที่ 7-1)

เขตเกษตรกรรม

1) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ / ดินเสื่อมโทรม / ดินทรายจัด / ดินแน่นทึบ / ดินเป็นกรด

เนื่องจากดินเสื่อมโทรมจากการใช้ประโยชน์มาเป็นเวลานาน บางพื้นที่โครงการของดินแน่นทึบ บางครั้งพบชั้นดินดานเกษตรกรต้องใช้ไถระเบิดดินดานซึ่งมีต้นทุนสูง ดินมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเคมี ทั้งค่าความเป็นกรด-ด่าง (pH) ปริมาณธาตุอาหารในดินส่งผลให้ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ เกษตรกรต้องใช้ปุ๋ยในปริมาณเพิ่มขึ้น เพื่อให้ได้ผลผลิตตามที่ต้องการ สถานีพัฒนาที่ดินราชบุรีมี แผนงาน / โครงการปรับปรุงบำรุงดินดังนี้

- (1) การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์
- (2) การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด
- (3) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด

- (4) การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร
- (5) การรณรงค์เฝ้าระวังโรคพืช
- (6) การจัดหาปุ๋ยอินทรีย์
- (7) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด

2) **การชะล้างพังทลายของดิน** เนื่องจากตำบลหนองพันจันทร์ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ที่มีความลาดชัน ดินเป็นดินทราย จึงเกิดการชะล้างพังทลายของดินได้ง่าย มีแผนงาน/โครงการฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน ดังนี้

- (1) การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
- (2) การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำลุ่ม-ดอน
- (3) การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำบนพื้นที่เสี่ยงภัยทางการเกษตร

3) **พื้นที่แล้งซ้ำซาก** เนื่องจากตำบลหนองพันจันทร์ประสบปัญหาภัยแล้ง ฝนทิ้งช่วงติดต่อกันเป็นเวลานาน เกษตรกรขาดแคลนน้ำในการทำการเกษตร บางรายต้องซื้อน้ำเพื่อมาใช้รดในแปลงเกษตร บางรายต้องลดพื้นที่การปลูกพืชลง บางรายต้องปล่อยให้พืชยืนต้นตาย บางรายต้องสูบน้ำจากแหล่งน้ำที่ห่างไกล และยังพบปัญหาการขาดน้ำอุปโภคบริโภคซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของอำเภอบ้านคา เหล่านี้ล้วนเป็นการเพิ่มต้นทุนทั้งสิ้น มีแผนงาน/โครงการบริหารจัดการน้ำ ดังนี้

- (1) การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำลุ่ม-ดอน
- (2) การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
- (3) การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

4) **ต้นทุนการผลิตทางการเกษตรสูง** ได้แก่ (1) ต้นทุนการจัดการดิน เนื่องจากดินเสื่อมโทรม เกษตรกรต้องใช้ปุ๋ยในปริมาณเพิ่มขึ้นเพื่อให้ได้ผลผลิตตามที่ต้องการ (2) ต้นทุนการจัดการน้ำ การเพิ่มต้นทุนจากการหาแหล่งน้ำ (3) ต้นทุนด้านการจัดการพืช สืบเนื่องจากปัญหาด้านดินและน้ำ ส่งผลต่อพืชที่ปลูกทำให้พืชไม่แข็งแรง พบโรคและแมลงระบาด จำเป็นต้องใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัด มีแผนงาน/โครงการบริหารจัดการน้ำ ดังนี้

- (1) การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์
- (2) การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปลอด
- (3) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด
- (4) การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร

- (5) การรณรงค์เฝ้าสังเกตข้อ
- (6) การจัดหาปูนโดโลไมท์
- (7) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด

7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น (ตารางที่ 7-2)

7.3.1 เขตเกษตรกรรม

1) เขตปลูกไม้ผล เขตปลูกไม้ยืนต้น เขตปลูกพืชทางเลือก

- (1) การอบรมให้ความรู้การเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices : GAP) (กรมวิชาการเกษตร)
- (2) ขอรับการสนับสนุนการขุดลอกคลองส่งน้ำ สระเก็บน้ำ และปรับปรุงระบบกักเก็บน้ำ (กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น)
- (3) ขอรับการสนับสนุนการเจาะบ่อบาดาล (กรมทรัพยากรน้ำ)
- (4) การอบรมให้ความรู้เรื่องการปลูกพืชใช้น้ำน้อย (กรมส่งเสริมการเกษตร)

2) เขตปศุสัตว์

- (1) ส่งเสริม/สนับสนุนความรู้ด้านการเลี้ยงสัตว์ การสุขาภิบาลสัตว์ (สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด)

7.3.2 เขตแหล่งน้ำ

- (1) สนับสนุนการพัฒนาเพื่อเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำ และการระบายน้ำ (สำนักงานชลประทานจังหวัด)

7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการดำเนินการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองพันจันทร์ เมื่อวันที่ 6 กันยายน 2567 ได้มีความต้องการของประชาชนที่ต้องการให้ดำเนินการเกี่ยวกับการแก้ปัญหาดินเสื่อมโทรมและฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน ดินทรายจัด ดินแน่นทึบ ดินเป็นกรด ดินเกิดจากชะล้างพังทลาย ขาดแคลนน้ำสำหรับการเกษตรและน้ำเพื่ออุปโภคบริโภค

เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและการแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่ ของตำบลหนองพันจันทร์ อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี กรมพัฒนาที่ดินได้วิเคราะห์เบื้องต้น ดังต่อไปนี้

ปัญหาของตำบลหนองพันจันทร์ ในภาพรวมสรุปได้ว่า มีปัญหาสำคัญ 2 ประการ คือ (1) ปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน ดินเสื่อมโทรมและความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ (2) ปัญหาขาดแคลนน้ำ และมีปัญหารองลงมา คือ ต้นทุนการผลิตสูง

ในกรณีของปัญหาความเสื่อมโทรมของที่ดินนั้นจะรวมถึง (1) การชะล้างพังทลายของดิน (2) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ (3) ดินทราย (4) ดินแน่นทึบ (5) ดินเป็นกรด โดยในพื้นที่ตำบลหนองพันจันทร์เป็นพื้นที่ที่มีความลาดชัน หน้าที่ดินที่ถูกชะล้างลงมาสู่พื้นที่ต่ำกว่า จึงไปทับถมลำน้ำตามธรรมชาติ เหมือง ฝาย และอ่างเก็บน้ำจนดินชั้นไม่สามารถเก็บกักน้ำไว้ใช้ได้ตามที่ควร จึงขาดแคลนน้ำ ทั้งน้ำเพื่ออุปโภค-บริโภคและน้ำเพื่อการเกษตร ประกอบกับภัยแล้งฝนทิ้งช่วงเป็นเวลานาน ในส่วนของปัญหาความอุดมสมบูรณ์ของดินที่เกิดขึ้นนั้น เนื่องจากการใช้ที่ดินติดต่อกันเป็นเวลานานโครงสร้างของดินได้มีการเปลี่ยนแปลง ในพื้นที่ที่มีการไถพรวนด้วยเครื่องจักรกลติดต่อกันเป็นระยะเวลานานทำให้ดินแน่นตัว น้ำในดินและอากาศในดินที่เคยมีอยู่สูญหายไป ส่วนธาตุอาหารและอินทรีย์วัตถุ ก็มีปริมาณลดลงเช่นเดียวกัน เนื่องจากพืชนำไปใช้ และอินทรีย์วัตถุได้สลายตัวไป

ปัญหาขาดแคลนน้ำ เนื่องจากปัญหาภัยแล้ง ฝนทิ้งช่วงเป็นเวลานาน แหล่งน้ำตื้นเขินกักเก็บน้ำได้ไม่เต็มที่ ทำให้เกษตรกรขาดแคลนน้ำเพื่ออุปโภค บริโภค รวมถึงเพื่อทำการเกษตร ส่งผลให้พืชที่ปลูกชะงักการเจริญเติบโต ผลผลิตที่ได้ไม่มีคุณภาพ ผลผลิตลดลง ทำให้เกษตรกรต้องลดพื้นที่ปลูกพืชส่งผลให้เกษตรกรขาดรายได้

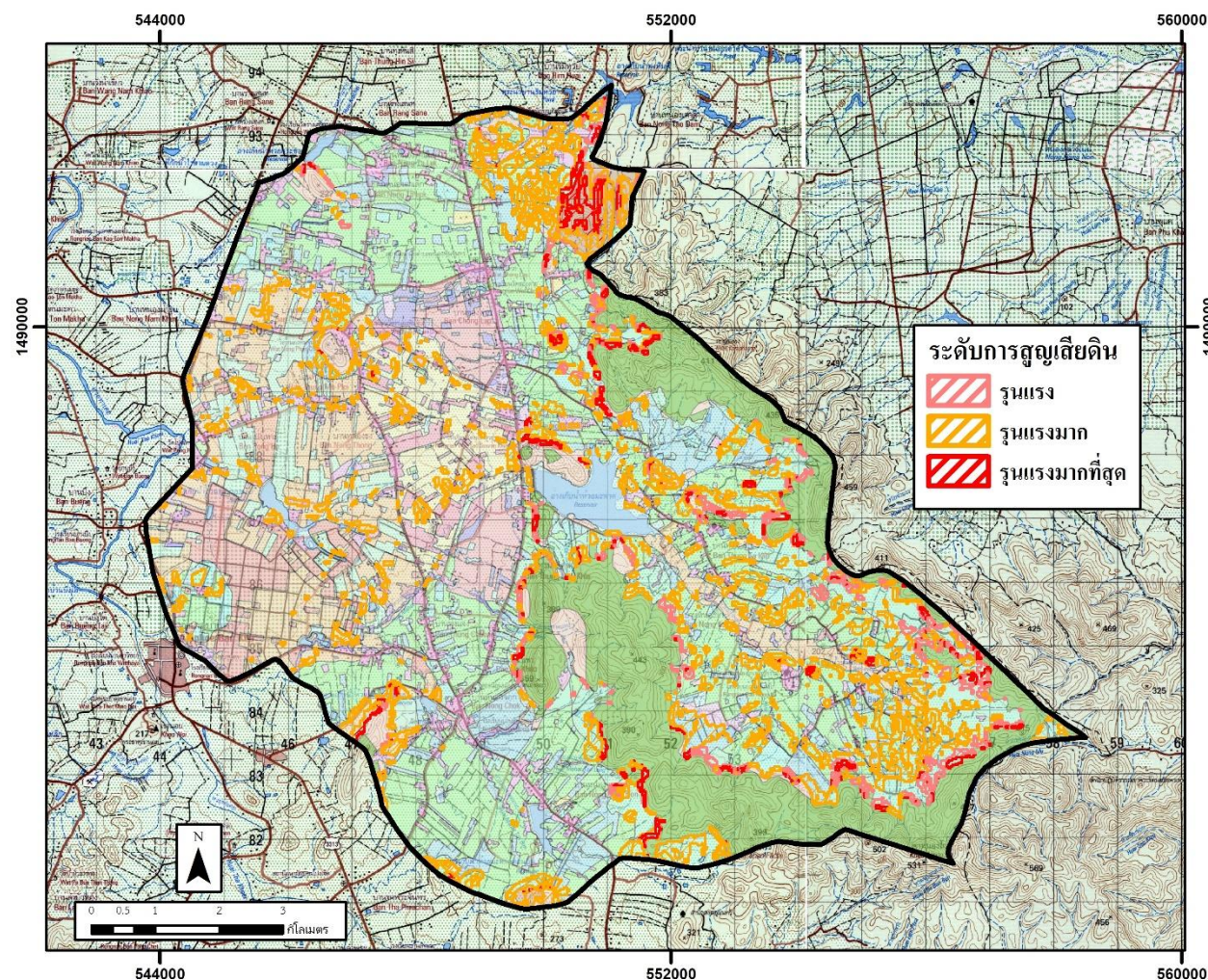
ส่วนปัญหารองลงมาคือต้นทุนการผลิตสูง เกิดจากสาเหตุหลายประการด้วยกัน (1) ปัญหาดินเสื่อมโทรมและความอุดมสมบูรณ์ต่ำ เกษตรกรต้องใช้ปุ๋ยเคมีในปริมาณมากในการปรับปรุงบำรุงดิน โครงสร้างของดินไม่ดีทำให้ต้องมีต้นทุนในการเตรียมดินสูงขึ้น (2) ปัญหาเรื่องโรค แมลง วัชพืช เกษตรกรต้องใช้สารเคมีในการป้องกัน กำจัด ซึ่งมีราคาค่อนข้างแพง

ประเด็นปัญหาจากข้อเสนอของประชาชนอยากให้แก้ปัญหาเรื่อง (1) ต้องการให้ภาครัฐช่วยเหลือด้านการสนับสนุนโครงการเกี่ยวกับการปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยอินทรีย์ ปูนเพื่อการเกษตร และปุ๋ยพืชสด เพื่อปรับปรุงบำรุงดินและลดการใช้ปุ๋ยเคมีลง รวมถึงโครงการสนับสนุนวัสดุ-อุปกรณ์ในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ น้ำหมักชีวภาพ สารไล่แมลง เมล็ดพันธุ์พืชสด อย่างต่อเนื่อง (2) ประเด็นปัญหาเรื่องขาดแคลนน้ำ แหล่งน้ำตื้นเขิน เกษตรกรต้องการให้หน่วยงานภาครัฐช่วยขุดลอกแหล่งน้ำธรรมชาติ สระเก็บน้ำ และสระเก็บน้ำในไร่นานอกเขตชลประทานของกรมพัฒนาที่ดิน เนื่องจากมีตะกอนดินลงไปในสระทำให้สระเก็บน้ำได้น้อย นอกจากนี้เกษตรกรขอรับการสนับสนุนการขุดบ่อบาดาล เพื่อเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำ ระบบท่อส่งน้ำสำหรับการเกษตรเพื่อกระจายน้ำให้พื้นที่ห่างไกลและไม่มีสระเก็บน้ำ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลประเด็นปัญหาเบื้องต้นที่มีอยู่ในปัจจุบันแล้ว สรุปได้ว่า ไม่สามารถแก้ปัญหาได้โดยวิธีการใดวิธีการหนึ่ง หรือแก้ปัญหาหมู่บ้านใดหมู่บ้านหนึ่งแล้วจะแก้ปัญหาก็ได้โดยสิ้นเชิง การแก้ปัญหาจะต้องดำเนินการทั้งตำบลควบคู่กันไป ด้วยการพัฒนาที่ดินและน้ำที่เป็นระบบ เพื่อลดปัญหาการชะล้างพังทลายของดินด้วยระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ จากนั้นปรับปรุงบำรุงดินเพื่อเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ ของดิน ร่วมกับการจัดการบริหารจัดการน้ำ ได้แก่ การขุดลอกคลอง ก่อสร้างสระน้ำ ฝายกั้นน้ำ คลองส่งน้ำ คลองระบายน้ำหรือพนังป้องกันน้ำท่วม การขุดบ่อบาดาล ปรับรูปที่ดินปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิต เพื่อให้การใช้ที่ดินสามารถใช้พื้นที่ได้อย่างต่อเนื่องและเกิดประโยชน์ทั้งตัวเกษตรกร ชุมชน ในด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมต่อไป

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองพันจันทร์ อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี

การชะล้างพังทลายของดินในเขตการใช้ที่ดิน ต. หนองพันจันทร์ อ.บ้านคา จ.ราชบุรี

คำอธิบายสัญลักษณ์

ขอบเขตตำบล

เขตการปกครอง	ระดับการสูญเสียดิน (ตัน/ไร่/ปี)			รวมเฉลี่ย (ไร่)
	รุนแรง (5-15)	รุนแรงมาก (15-20)	รุนแรงมากที่สุด (>20)	
เขตป่าไม้	39.69	39.65	28.73	108.07
เขตป่าเสื่อมโทรม	366.87	29.79	264.74	661.40
เขตพื้นที่ชลประทาน	1,146.57	559.76	361.39	2,067.72
เขตปลูกไม้ (ข้าว)	6.72	-	0.16	6.87
เขตปลูกไม้ (ข้าว)	17.46	-	-	17.46
เขตปลูกข้าว (ข้าว)	168.09	-	1.87	169.97
เขตปลูกพืชไร่ (ข้าว)	11.46	-	-	11.46
เขตปลูกไม้ (สวนเกษตร ไร่)	1.86	-	-	1.86
เขตปลูกไม้ (สวนเกษตร ไร่)	3.71	-	0.31	4.02
เขตปลูกข้าว (สวนเกษตร ไร่)	28.74	-	3.24	31.97
เขตปลูกพืชไร่ (สวนเกษตร ไร่)	6.86	-	0.35	7.21
เขตปลูกไม้ (สวนเกษตร ไร่)	22.87	-	-	22.87
เขตปลูกไม้ (สวนเกษตร ไร่)	103.25	-	1.22	104.47
เขตปลูกข้าว (สวนเกษตร ไร่)	444.38	0.84	46.22	491.44
เขตปลูกพืชไร่ (สวนเกษตร ไร่)	123.59	-	2.44	126.03
เขตปลูกไม้ (สวนเกษตร ไร่)	142.38	4.40	2.75	149.53
เขตปลูกไม้ (สวนเกษตร ไร่)	445.92	18.29	14.88	479.10
เขตปลูกข้าว (สวนเกษตร ไร่)	1,732.86	233.68	157.70	2,124.23
เขตปลูกพืชไร่ (สวนเกษตร ไร่)	175.22	-	3.99	179.21
เขตปลูกไม้ (สวนเกษตร ไร่)	6.20	-	-	6.20
เขตปลูกไม้ (สวนเกษตร ไร่)	2.52	-	0.12	2.64
เขตปลูกไม้ (สวนเกษตร ไร่)	45.99	1.62	3.57	51.18
เขตปลูกไม้ (สวนเกษตร ไร่)	6.10	-	-	6.10
เขตปลูกไม้ (สวนเกษตร ไร่)	-	-	-	0.80
เขตปลูกไม้ (สวนเกษตร ไร่)	2.76	-	0.49	3.25
เขตปลูกไม้ (สวนเกษตร ไร่)	35.92	0.48	0.49	36.89
เขตปลูกไม้ (สวนเกษตร ไร่)	96.18	0.89	2.47	99.54
เขตปลูกไม้ (สวนเกษตร ไร่)	122.69	20.24	32.35	175.28
รวมทั้งหมด	5,793.49	909.64	929.45	7,132.58

สถานีพัฒนาที่ดินราชบุรี
สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 10
กรมพัฒนาที่ดิน

รูปที่ 7-1 การชะล้างพังทลายของดินในเขตการใช้ที่ดินตำบลหนองพันจันทร์ อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี

ตารางที่ 7-1 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2568-2572

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
1. เขตปลูกพืชไร่ เนื้อที่ 25,960 ไร่	1.การปรับปรุงบำรุงดิน	
	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	3,250
	1.2 การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	41,250
	1.3 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	3,750
	1.4 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	50,000
	1.5 จัดหาปูนโดโลไมท์	425,000
	1.6 ส่งเสริมการปรับปรุงพื้นที่ดินกรด	2,500
	2.การบริหารจัดการน้ำ	
	2.1 การก่อสร้างแหล่งน้ำขนาดเล็กในไร่นานอกเขตชลประทาน	445,000
	3.การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	
	3.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	50,000
	3.2 การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำบนพื้นที่ลุ่ม-ดอน	3,400,000
	3.3 การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำบนพื้นที่เสี่ยงภัยทางการเกษตร	1,000,000
2. เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 3,931 ไร่	1.การปรับปรุงบำรุงดิน	
	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	3,250
	1.2 การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	41,250

ตารางที่ 7-1 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
	1.3 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	3,750
	1.4 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	50,000
	1.5 จัดหาปุ๋ยโดโลไมท์	425,000
	1.6 ส่งเสริมการปรับปรุงพื้นที่ดินกรด	2,500
	2.การบริหารจัดการน้ำ	
	2.1 การก่อสร้างแหล่งน้ำขนาดเล็กในไร่นานอกเขตชลประทาน	445,000
	3.การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	
	3.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	50,000
	3.2 การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำบนพื้นที่ลุ่ม-ดอน	3,400,000
3. เขตปลูกไม้ยืนต้น เนื้อที่ 8,591 ไร่	1.การปรับปรุงบำรุงดิน	
	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	3,250
	1.2 การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	41,250
	1.3 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	3,750
	1.4 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	50,000
	1.5 จัดหาปุ๋ยโดโลไมท์	425,000
	1.6 ส่งเสริมการปรับปรุงพื้นที่ดินกรด	2,500

ตารางที่ 7-1 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
	2.การบริหารจัดการน้ำ	
	2.1 การก่อสร้างแหล่งน้ำขนาดเล็กในไร่นานอกเขตชลประทาน	445,000
	3.การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	
	3.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	50,000
	3.2 การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำบนพื้นที่ลุ่ม-ดอน	5,100,000
4. เขตปลูกทางเลือก เนื้อที่ 851 ไร่	1.การปรับปรุงบำรุงดิน	
	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	3,250
	1.2 การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	41,250
	1.3 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	3,750
	1.4 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	50,000
	1.5 จัดหาปูนโดโลไมท์	425,000
	1.6 ส่งเสริมการปรับปรุงพื้นที่ดินกรด	2,500
	2.การบริหารจัดการน้ำ	
	2.1 การก่อสร้างแหล่งน้ำขนาดเล็กในไร่นานอกเขตชลประทาน	178,000

ตารางที่ 7-1 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
	3.การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	
	3.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	50,000
	3.2 การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำบนพื้นที่ลุ่ม-ดอน	1,700,000
5. เขตทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ เนื้อที่ 55 ไร่	1.การปรับปรุงบำรุงดิน	
	การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	2,000
6. เขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ เนื้อที่ 310 ไร่	1.การปรับปรุงบำรุงดิน	
	สารเร่ง พด.6 จุลินทรีย์ผลิตสารบำบัดน้ำเสีย	2,500
รวมเขตเกษตรกรรม	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	2,107,500
	2.การบริหารจัดการน้ำ	1,513,000
	3.การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	14,800,000
	รวมแผนงาน/โครงการ	18,420,500

ตารางที่ 7-2 สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
1. เขตเกษตรกรรม 1. เขตปลูกพืชไร่ เนื้อที่ 25,960 ไร่ 2. เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 3,931 ไร่ 3. เขตปลูกไม้ยืนต้น เนื้อที่ 8,591 ไร่ 4. เขตปลูกพืชทางเลือก เนื้อที่ 851 ไร่ 5. เขตทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ เนื้อที่ 55 ไร่ 6. เขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ เนื้อที่ 310 ไร่	การแก้ปัญหาดินเสื่อมโทรม พื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน และเพิ่มศักยภาพการผลิต 1.การอบรมให้ความรู้เรื่องการปลูกพืชใช้น้ำน้อย (กรมส่งเสริมการเกษตร) 2.การอบรมให้ความรู้การเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices : GAP) (กรมวิชาการเกษตร) 3.ขอรับการสนับสนุนการขุดลอกคลองส่งน้ำ และทางระบายน้ำ (กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น) 4.ส่งเสริม/สนับสนุนความรู้ด้านการเลี้ยงสัตว์ และการสุขาภิบาลสัตว์ (สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด) 5.โครงการส่งเสริมเกษตรทฤษฎีใหม่ในเขตปฏิรูปที่ดิน (สนง.ปฏิรูปที่ดินจังหวัด) 6.โครงการส่งเสริมและพัฒนาสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร ให้เข้มแข็ง (สนง.สหกรณ์จังหวัด) 7.การทำบัญชีครัวเรือน (สนง.ตรวจบัญชี) 8.ขอรับการสนับสนุนระบบท่อส่งน้ำเพื่อการเกษตร (สำนักงานชลประทานจังหวัด) 9.ขอรับการสนับสนุนการขุดบ่อน้ำบาดาล และบ่อน้ำบาดาลแบบโยก (สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 7 ราชบุรี)
2.เขตแหล่งน้ำ	1.ขอรับการสนับสนุนการพัฒนาเพื่อเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำและการระบายน้ำ (สำนักงานชลประทานจังหวัด)

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองพันจันทร์ อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี

ตาราง 7-3 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ ตำบลหนองพันจันทร์ อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี แผน 5 ปี (พ.ศ. 2568-2572)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ					รวม	หน่วยงานรับผิดชอบ
			2568	2569	2570	2571	2572		2568	2569	2570	2571	2572		
	1.การปรับปรุงบำรุงดิน														
เขตปลูกไม้ผล/เขตปลูกไม้ยืนต้น/เขตปลูกพืชไร่/เขตปลูกพืชทางเลือก	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	ไร่	200	200	200	200	200	1,000	2,600	2,600	2,600	2,600	2,600	13,000	
เขตปลูกไม้ผล/เขตปลูกไม้ยืนต้น/เขตปลูกพืชไร่/เขตปลูกพืชทางเลือก	1.2 การผลิตและจัดหาเมล็ดพันธุ์พืชยีสต์	ตัน	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	5.00	33,000	33,000	33,000	33,000	33,000	165,000	พต.
เขตปลูกไม้ผล/เขตปลูกไม้ยืนต้น/เขตปลูกพืชไร่/เขตปลูกพืชทางเลือก	1.3 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด	ไร่	200	200	200	200	200	1,000	3,000	3,000	3,000	3,000	3,000	15,000	พต.
เขตปลูกไม้ผล/เขตปลูกไม้ยืนต้น/เขตปลูกพืชไร่/เขตปลูกพืชทางเลือก	1.4 การพัฒนาเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	กลุ่ม	8	8	8	8	8	40	40,000	40,000	40,000	40,000	40,000	200,000	พต.

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองพันจันทร์ อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี

ตาราง 7-3 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ					รวม	หน่วยงานรับผิดชอบ
			2568	2569	2570	2571	2572		2568	2569	2570	2571	2572		
เขตปลูกไม้ผล/เขตปลูกไม้ยืนต้น/เขตปลูกพืชไร่/เขตปลูกพืชทางเลือก	1.5 จัดหาปูนโดโลไมท์	ตัน	200	200	200	200	200	1,000	340,000	340,000	340,000	340,000	340,000	1,700,000	พต.
เขตปลูกไม้ผล/เขตปลูกไม้ยืนต้น/เขตปลูกพืชไร่/เขตปลูกพืชทางเลือก	1.6 ส่งเสริมการปรับปรุงพื้นที่ดินกรด	ไร่	400	400	400	400	400	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	10,000	พต.
2.การบริหารจัดการน้ำ															
เขตปลูกไม้ผล/เขตปลูกไม้ยืนต้น/เขตปลูกพืชไร่/เขตปลูกพืชทางเลือก	2.1 การก่อสร้างสระน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	สระ	17	17	17	17	17	85	302,600	302,600	302,600	302,600	302,600	1,513,000	พต.
3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน															
เขตปลูกไม้ผล/เขตปลูกไม้ยืนต้น/เขตปลูกพืชไร่/เขตปลูกพืชทางเลือก	3.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	กล้า	20,000	20,000	20,000	20,000	20,000	100,000	40,000	40,000	40,000	40,000	40,000	200,000	พต.
เขตปลูกไม้ผล/เขตปลูกไม้ยืนต้น/เขตปลูกพืชไร่/เขตปลูกพืชทางเลือก	3.2 จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำบนพื้นที่ลุ่ม ดอน	ไร่	1,000	-	2,000	2,000	2,000	7,000	3,400,000	-	3,400,000	3,400,000	3,400,000	13,600,000	พต.

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองพันจันทร์ อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี

ตาราง 7-3 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ					รวม	หน่วยงานรับผิดชอบ
			2568	2569	2570	2571	2572		2568	2569	2570	2571	2572		
	3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน														
เขตปลูกไม้ผล /เขตปลูกไม้ยืนต้น/เขต ปลูกพืชไร่/เขตปลูกพืช ทางเลือก	3.3 จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำบนพื้นที่เสี่ยงภัยทางการเกษตร	ไร่	80	80	80	80	80	400	200,000	200,000	200,000	200,000	200,000	1,000,000	พต.
เขตทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	ไร่	10	10	10	10	-	40	500	500	500	500	-	2,000	พต.
เขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์	สารเร่ง พด.6 จุลินทรีย์ผลิตสารบำบัดน้ำเสีย	ไร่	10	10	10	10	10	50	500	500	500	500	500	2,500	พต.
	รวมเป้าหมายดำเนินงานและงบประมาณ													18,420,500	

หมายเหตุ: งบประมาณที่กำหนดไว้นี้เป็นประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ

เอกสารอ้างอิง

กรมทรัพยากรน้ำบาดาล. 2566. ปริมาณน้ำและจำนวนบ่อบาดาล ปี 2565. แหล่งที่มา:

<http://app.dgr.go.th/newpasutara/xml/search.php>, 26 พฤษภาคม 2566.

กรมอุตุนิยมวิทยา. 2566. สถิติภูมิอากาศคาบ 30 ปี พ.ศ. 2537-2566 (ไฟล์ข้อมูล) กรมอุตุนิยมวิทยา กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, กรุงเทพฯ.

สำนักเทคโนโลยีการสำรวจและทำแผนที่. 2566. แผนที่ขอบเขตตำบล ปี 2564 (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.

กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน. 2566. แผนที่ทรัพยากรดิน (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.

กลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน. 2566. แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน ปี 2566 (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.

บัณฑิต ต้นศิริ และ คำรณ ไทรพิภ. 2542. คู่มือการประเมินคุณภาพที่ดิน. กองวางแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน.

กรมการพัฒนาชุมชน. 2566. ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.)รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล ปี 2565. แหล่งที่มา :<https://ebmn.cdd.go.th/>. 1 มิถุนายน 2566.

กรมส่งเสริมการเกษตร. 2566. จำนวนครุว์เรือนเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร จำแนกรายจังหวัด รายอำเภอและรายตำบล (ณ เดือนมกราคม พ.ศ. 2566). แหล่งที่มา : <http://mvos2.gistda.or.th/>. 15 พฤษภาคม 2566

สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง. 2566. รายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้าน รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2565). แหล่งที่มา : <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statyear/#/TableTemplate/Area/statpop.1> พฤษภาคม 2566.

